INFORMATOR
o **egzaminie ósmoklasisty**
z **języka polskiego**

od roku szkolnego 2024/2025

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2025

Zespół redakcyjny:
dr Wioletta Kozak (CKE)
dr Maria Romanowska
Wioleta Dobosz-Leszczyńska
Robert Chamczyk
dr Marcin Smolik (CKE)
Danuta Marchlewska (OKE Warszawa)
Hanna Wylężek

Recenzenci:
prof. dr hab. Jakub Z. Lichański
dr hab. Krzysztof Biedrzycki, prof. UJ i IBE
dr Renata Bryzek
dr Tomasz Karpowicz

Informator został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie
ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 784 16 00
sekretariat@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie
os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży
al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi
ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 664 80 50
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu
ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie
ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu
ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

1. Opis egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego **5**
Wstęp **5**
Zadania na egzaminie **5**
Opis arkusza egzaminacyjnego **8**
Zasady oceniania **9**

2. Przykładowe zadania z rozwiązaniami **17**
Teksty literackie **17**
Stanisław Lem, *Jak ocalał świat* 17
Juliusz Słowacki, *Balladyna* 30
Julia Hartwig, *Komunikat* 42

Teksty nieliterackie **54**
Józef Bocheński, *Teoria męstwa* 54
Maria Ossowska, *Rycerz w średniowieczu* 60

Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze argumentacyjnym **76**
Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze twórczym **87**

1. Opis egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego

WSTĘP

Język polski jest jednym z obowiązkowych przedmiotów egzaminacyjnych na egzaminie ósmoklasisty i na egzaminie maturalnym.

Egzamin ósmoklasisty z języka polskiego sprawdza, w jakim stopniu uczeń VIII klasy szkoły podstawowej opanował wymagania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej[1].

Informator prezentuje przykładowe zadania egzaminacyjne wraz z rozwiązaniami oraz wskazuje odniesienie zadań do wymagań podstawy programowej. Zadania w *Informatorze* nie wyczerpują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszu egzaminacyjnym. Nie ilustrują również wszystkich wymagań z zakresu języka polskiego określonych w podstawie programowej. Dlatego *Informator* nie może być jedyną ani nawet główną wskazówką do planowania procesu kształcenia w szkole. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić wszechstronne wykształcenie polonistyczne uczniów, w tym ich właściwe przygotowanie do egzaminu ósmoklasisty.

ZADANIA NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym znajdą się zarówno zadania zamknięte, jak i otwarte. Zadania zamknięte to takie, w których uczeń wybiera odpowiedź spośród podanych. Wśród zadań zamkniętych znajdą się m.in. zadania wyboru wielokrotnego, zadania typu prawda-fałsz oraz zadania na dobieranie.

Zadania otwarte to takie, w których uczeń samodzielnie formułuje odpowiedź. Wśród zadań otwartych znajdą się:

- zadania z luką, wymagające uzupełnienia zdania bądź krótkiego tekstu jednym lub kilkoma wyrazami
- zadania krótkiej odpowiedzi, wymagające stworzenia krótkiego tekstu, w tym zadania sprawdzające umiejętność tworzenia form użytkowych – ogłoszenia i zaproszenia
- zadanie rozszerzonej odpowiedzi, wymagające napisania wypracowania.

W zadaniach egzaminacyjnych szczególny nacisk zostanie położony na sprawdzanie umiejętności związanych z argumentowaniem, wnioskowaniem, formułowaniem opinii. Udzielenie poprawnej odpowiedzi będzie wymagało również kompetencji literackich (np. rozumienia sensu utworów), kulturowych (np. interpretacji plakatu), językowych (np. świadomego korzystania z różnych środków językowych).

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2024 r. poz. 996).

W arkuszu egzaminacyjnym mogą znaleźć się zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych[2] lub zadania oparte na utworach literackich niebędących lekturą obowiązkową oraz zadania oparte na tekstach poetyckich – zarówno autorów wskazanych w podstawie programowej, jak i innych. Zadania te nie będą sprawdzały znajomości treści konkretnego utworu poetyckiego, ale sprawdzą umiejętność analizy i interpretacji tego typu tekstów.

Lektury obowiązkowe

Klasy IV–VI[3]
Lektury obowiązkowe (pozycje książkowe poznawane w całości)
1) Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*
2) Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks)
3) Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*
4) Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*
5) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem.*

Klasy VII i VIII
Lektury obowiązkowe (pozycje książkowe poznawane w całości)
1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
2) Aleksander Fredro, *Zemsta*
3) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
4) Adam Mickiewicz*, Dziady* część II
5) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
6) Juliusz Słowacki, *Balladyna.*

Krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie
1) Jan Kochanowski, wybór fraszek, wybrana pieśń, treny VII i VIII
2) Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona*, *Świtezianka*, *Pan Tadeusz* (księgi: I, II, IV, X, XI, XII)[4]
3) Sławomir Mrożek, *Artysta*
4) Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*, *Quo vadis* (fragmenty)
5) Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace* (fragmenty)[5].

---

[2] Nauczyciel języka polskiego jest zobowiązany do omówienia wszystkich lektur obowiązkowych **przed** egzaminem ósmoklasisty.
[3] W roku szkolnym 2024/2025 oraz 2025/2026 zadania w części I arkusza, które będą dotyczyły lektur obowiązkowych dla klas IV – VI, będą odnosić się wyłącznie do fragmentu lektury zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, nie będą sprawdzały znajomości treści lub problematyki całej lektury obowiązkowej.
[4] W części I arkusza zadania będą dotyczyć tylko fragmentów z ksiąg wskazanych w podstawie programowej, natomiast w wypracowaniu uczeń może odwołać się do znajomości całego utworu.
[5] Lista lektur obowiązkowych będzie zamieszczona na początku arkusza egzaminacyjnego.

Inne utwory literackie, do których uczeń może odwołać się w zadaniach otwartych krótkiej odpowiedzi oraz w wypracowaniu

Klasy IV–VI
Krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie, których znajomość nie będzie sprawdzana na egzaminie ósmoklasisty
1) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań)
2) Ignacy Krasicki, wybrane bajki
3) Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (wybrane fragmenty, inne niż księgi: I, II, IV, X, XI, XII)
4) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*
5) wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie
6) Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o talentach, o miłosiernym Samarytaninie
7) wybrane podania i legendy polskie
8) wybrane baśnie polskie i europejskie
9) Maria Konopnicka, *Rota*.

Utwory literackie wykreślone w podstawie programowej z 2024 r., do których uczeń także może odwołać się w zadaniach otwartych krótkiej odpowiedzi oraz w wypracowaniu w latach 2025–2028

Klasy IV–VI
1) Charles Perrault, *Kopciuszek*
2) Adam Mickiewicz, *Powrót taty*, *Pani Twardowska*
3) Bolesław Prus, *Katarynka*
4) Aleksander Puszkin, *Bajka o rybaku i rybce*
5) Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
6) Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*
7) legendy polskie: o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie
8) mit o Orfeuszu i Eurydyce
9) przypowieści: o siewcy, o pannach roztropnych.

Klasy VII i VIII
1) Jan Kochanowski, treny I i V
2) Ignacy Krasicki, *Żona modna*
3) Adam Mickiewicz, *Śmierć Pułkownika*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*, *Pan Tadeusz* (księgi: III, V, VI, VII, VIII, IX)
4) Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż).

W *Informatorze* zawarto przykładowe zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych dla klas IV–VIII.

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin ósmoklasisty z języka polskiego trwa 150 minut[6].

Podczas egzaminu zdający otrzyma arkusz egzaminacyjny, który będzie się składał z dwóch części.

Część I arkusza będzie zawierać zadania zorganizowane wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu:
a) tekstu literackiego (poezji, epiki albo dramatu) oraz
b) tekstu nieliterackiego (naukowego, popularnonaukowego albo publicystycznego).
Łącznie oba teksty będą liczyły nie więcej niż 1000 wyrazów.
Większość zadań w tej części arkusza będzie się odnosić bezpośrednio do ww. tekstów.
Wśród zadań w tej części arkusza mogą pojawić się również:
- zadania zawierające fragmenty innych tekstów literackich i nieliterackich, teksty ikoniczne (np. plakat, reprodukcję obrazu), przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp. ORAZ/LUB
- zadania samodzielne, nieodnoszące się do tekstów wymienionych w pkt a) lub b).

W części I arkusza (około 20 zadań) uczeń będzie mógł zdobyć 25 punktów, w tym ok. 50% za zadania otwarte.

W części II arkusza znajdą się propozycje dwóch tematów wypracowań, z których uczeń będzie wybierał jeden i pisał tekst nie krótszy niż 200 wyrazów. Uczeń będzie dokonywał wyboru spośród:
a) tematu o charakterze twórczym (opowiadanie twórcze) oraz
b) tematu o charakterze argumentacyjnym (rozprawka, przemówienie).
Każdy temat będzie wymagał odwołania się do obowiązkowej lektury szkolnej ORAZ/LUB do utworu bądź utworów samodzielnie wybranych przez ucznia.

W części II arkusza (wypracowanie) uczeń będzie mógł zdobyć 20 punktów.

Za rozwiązanie zadań w obu częściach arkusza egzaminacyjnego będzie można uzyskać 45 punktów.

[6] Czas trwania egzaminu może zostać przedłużony w przypadku uczniów, którym przyznano takie dostosowanie, zgodnie z *Komunikatem dyrektora Centralnej Komisji Edukacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty* w danym roku szkolnym.

ZASADY OCENIANIA

Zadania zamknięte i zadania otwarte z luką

Zadanie zamknięte i zadanie otwarte z luką są oceniane zgodnie z jednym z następujących schematów:

1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.
1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi

Za rozwiązanie zadania otwartego krótkiej odpowiedzi będzie można otrzymać od 0 do 4 punktów. W tych zadaniach nie będzie oceniana poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna, chyba że w poleceniu zostanie określone inaczej. Schemat oceniania będzie opracowywany do każdego zadania odrębnie.

Zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi – wypracowanie

Za napisanie wypracowania będzie można otrzymać maksymalnie 20 punktów. Oceniając pracę, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w każdym z poniższych kryteriów.
Z wyjątkiem kryterium 2., które jest odrębne dla wypowiedzi o charakterze twórczym i dla wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym, każda praca będzie oceniana według tych samych kryteriów. W przypadku kryterium 2. zapisy będą doprecyzowywane w odniesieniu do poszczególnych tematów w każdej sesji egzaminu ósmoklasisty.

1. Realizacja tematu wypowiedzi

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:
- wypowiedź jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu
- w wypowiedzi ujęte zostały wszystkie kluczowe elementy tematu, np. czy uczeń w odpowiedni sposób odwołał się do lektury wskazanej w poleceniu
- wypowiedź jest w całości na temat.

2 pkt	• Forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu. • Wszystkie pozostałe elementy polecenia uwzględnione. • Wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
1 pkt	• Forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu. • Nieuwzględniony jeden element polecenia (inny niż forma). ORAZ/LUB • W pracy występują fragmenty niedotyczące problemu wskazanego w poleceniu.
0 pkt	• Forma wypowiedzi niezgodna z formą wskazaną w poleceniu. ALBO • Nieuwzględnione co najmniej dwa elementy polecenia (inne niż forma).

Uwaga: jeżeli za wypowiedź przyznano 0 pkt w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi*, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

2. Elementy twórcze / Elementy retoryczne

	2. Elementy twórcze	*2. Elementy retoryczne*
	Wypowiedź o charakterze twórczym (np. opowiadanie)	**Wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (np. rozprawka)**
	Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy: • narracja w opowiadaniu jest konsekwentnie prowadzona • wydarzenia są logicznie ułożone • fabuła jest urozmaicona, np. czy zawiera elementy typowe dla opowiadania, takie jak zwroty akcji, dialog, puenta • lektura wskazana w poleceniu została wykorzystana pobieżnie, czy w sposób ciekawy i twórczy.	Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy: • argumentacja w pracy jest wnikliwa • argumenty są poparte właściwymi przykładami • argumenty są przedstawione w sposób uporządkowany, np. są przedstawione od najbardziej do najmniej ważnego albo są zapisane w porządku argument – kontrargument.
5 pkt	• Funkcjonalna narracja. • Logiczny układ zdarzeń. • Urozmaicona fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie co najmniej 6 spośród następujących elementów: opis, charakterystyka bohatera, czas akcji, miejsce akcji, zwrot akcji, puenta, punkt kulminacyjny, dialog, monolog, retrospekcja. • Twórcze wykorzystanie treści lektury.	• Pogłębiona argumentacja. • Argumenty odwołujące się np. do faktów, logiki, emocji, zilustrowane odpowiednimi przykładami ORAZ/LUB wykorzystanie przykładów w funkcji argumentacyjnej. • Argumenty/przykłady uporządkowane, np. zhierarchizowane.
4 pkt	Praca spełnia wszystkie wymagania na 3 pkt i niektóre na 5 pkt.	Praca spełnia wszystkie wymagania na 3 pkt i niektóre na 5 pkt.
3 pkt	• Funkcjonalna narracja. • Logiczny układ zdarzeń. • Prosta fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie co najmniej 4 spośród następujących elementów: opis, charakterystyka bohatera, czas akcji, miejsce akcji, zwrot akcji, puenta, punkt kulminacyjny, dialog, monolog, retrospekcja.	• Powierzchowna argumentacja; w wypowiedzi brak wnikliwości. • Niektóre argumenty zilustrowane odpowiednimi przykładami ORAZ/LUB wykorzystanie przykładów w funkcji argumentacyjnej. • Argumenty/przykłady częściowo uporządkowane.
2 pkt	Praca spełnia wszystkie wymagania na 1 pkt i niektóre na 3 pkt.	Praca spełnia wszystkie wymagania na 1 pkt i niektóre na 3 pkt.
1 pkt	• Narracja częściowo funkcjonalna. • Dopuszczalne usterki w logicznym układzie zdarzeń. • Prosta fabuła.	• Podjęta próba argumentowania. • Ograniczenie do wyliczenia powierzchownie omówionych przykładów, powiązanych z problemem określonym w temacie.
0 pkt	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.

3. Kompetencje literackie i kulturowe

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:

- uczeń wykorzystał znajomość lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (a także innych tekstów – jeżeli polecenie tego wymagało) w sposób funkcjonalny, tzn. np. czy przywołał w pracy takie wydarzenia albo omówił takie wątki, które istotnie wspierają jego tok rozumowania albo dobrze ilustrują to, o czym pisze
- uczeń, pisząc np. o wydarzeniach z danej lektury, nie popełnił błędów, np. nie pomylił imion postaci, nie przypisał postaciom cech, których nie posiadają, bądź nie wymyślił wydarzeń, których w lekturze nie ma.

2 pkt	• Funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). • Poprawność rzeczowa.
1 pkt	• Funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz częściowo funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). ALBO Częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). ALBO Częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz częściowo funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). • Dopuszczalne 1–2 błędy rzeczowe.
0 pkt	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.

4. Kompozycja tekstu

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:

- kompozycja wypowiedzi jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu, np. czy rozprawka zawiera wstęp, rozwinięcie i zakończenie
- wypowiedź jest spójna, tzn. czy jest napisana w taki sposób, że łatwo się ją czyta dzięki np. jasnym powiązaniom wewnątrz zdań oraz między zdaniami i akapitami tekstu
- wypowiedź jest logiczna, tzn. czy jest zbiorem uporządkowanych myśli
- wypowiedź jest podzielona na odpowiednio wyodrębnione graficznie akapity, z których każdy stanowi logicznie zorganizowaną, zwartą całość.

2 pkt	• Kompozycja zgodna z formą wypowiedzi. • Graficznie wyodrębnione akapity. • Dopuszczalna 1 usterka w zakresie spójności ALBO logiki wypowiedzi, ALBO podziału wypowiedzi na funkcjonalne akapity.
1 pkt	• Kompozycja zgodna z formą wypowiedzi. • Graficznie wyodrębnione akapity.

	• Dopuszczalne łącznie 2–3 usterki w zakresie spójności ORAZ/ALBO logiki wypowiedzi.
0 pkt	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.

5. Styl

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:
- styl wypowiedzi jest odpowiedni do jej treści i formy, tzn. np. czy uczeń nie napisał rozprawki, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej
- styl wypowiedzi jest jednolity, tzn. czy uczeń konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy).

2 pkt	• Odpowiedni do treści i formy wypowiedzi. • Jednolity.
1 pkt	Sporadyczne usterki w odpowiedniości ORAZ/LUB jednolitości stylu.
0 pkt	Praca nie spełnia wymagań określonych na 1 pkt.

6. Język

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in.:
- czy uczeń poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
- czy środki językowe, których użył uczeń, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.

W ocenie egzaminator uwzględni również liczbę wszystkich błędów językowych, które uczeń popełnił w wypowiedzi.

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków / Zakres środków	Nie więcej niż 4 błędy językowe	5–7 błędów językowych	8–10 błędów językowych	11–13 błędów językowych	14 lub więcej błędów językowych
Szeroki zakres środków językowych, tzn. • zróżnicowana składnia • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiające pełną i swobodną realizację tematu.	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt

Zadowalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo, za wypowiedź, w której uczeń użył zadowalającego zakresu środków językowych i popełnił 6 błędów językowych, egzaminator przyzna 2 pkt w tym kryterium.

7. Ortografia

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator uwzględni liczbę błędów ortograficznych, które uczeń popełnił w wypowiedzi.

2 pkt	Nie więcej niż 1 błąd ortograficzny.
1 pkt	2–3 błędy ortograficzne.
0 pkt	4 lub więcej błędów ortograficznych.

UCZNIOWIE ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ

2 pkt	Nie więcej niż 3 błędy ortograficzne.
1 pkt	4–6 błędów ortograficznych.
0 pkt	7 lub więcej błędów ortograficznych.

8. Interpunkcja

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator uwzględni liczbę błędów interpunkcyjnych, które uczeń popełnił w wypowiedzi.

1 pkt	Nie więcej niż 9 błędów interpunkcyjnych.
0 pkt	10 lub więcej błędów interpunkcyjnych.

UCZNIOWIE ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ

1 pkt	Nie więcej niż 11 błędów interpunkcyjnych.
0 pkt	12 lub więcej błędów interpunkcyjnych.

Kryteria oceny prac uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

1. Za błędy ortograficzne w przypadku uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się uznaje się:
- **błędy w zapisie wyrazów z *u – ó, ż – rz, h – ch***
- **łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.**

2. W ocenie poprawności ortograficznej w pracach uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się egzaminator nie będzie uwzględniał innych niż wymienione w punkcie 1. błędów w zapisie (tzn. nie będzie liczył ich jako błędy ortograficzne), w tym:
- **dodawania, opuszczania, przestawiania liter, sylab lub całych wyrazów**
- **mylenia liter**
  - ✓ o podobnym kształcie (*a – o*, *l – ł – t*, n – *r*, *m – n*, *u – w*, *e – ę*, *a – ą*, *i – j, u – y*)
  - ✓ dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania)
  - ✓ odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (*b – p*, *d – t*, *w – f*, *g – k*, *dz – c*, *sz – s*, *i – y*, *ę – em – en*, *ą – om– on*, *ś – ź*, *ć* – dź)
  - ✓ różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (*p – b*, *d – b*) lub poziomej (*m – w*, *n – u*, *b – p*, *d – g*, *p – g*)
- **ominięcia drobnych elementów graficznych, w tym**
  - ✓ oznaczania miękkości nad literami
  - ✓ kropek (*dż*, *ż*, *i*, *j*)
  - ✓ „ogonków” przy literach *ą* lub *ę* i kreski (wężyka) przy literach *ó*, *t* lub *ł*
- **błędów dotyczących podziału wyrazu**
- **błędów dotyczących dźwięczności** (*kóska* **zamiast** *kózka*, *proźba* **zamiast** *prośba*)
- **błędów wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii, np.** *startóje* **bo** *startować*
- **mylenia przedrostków z przyimkami** (*pode szły*)
- **błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami** (*wklasie*, *zachwilę*, *napewno*)
- **niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich** (*słonice* **zamiast** *słońce*, *rosinie* **zamiast** *rośnie*).

Uwagi dodatkowe

1. Jeżeli wypowiedź w całości jest nie na temat, egzaminator oceni ją na 0 punktów.
2. Jeżeli w wypowiedzi uczeń w ogóle nie odwołał się do treści lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu, za całą wypowiedź egzaminator przyzna 0 punktów.
3. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna, egzaminator oceni ją na 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. uczeń napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 punktów w każdym kryterium.
5. Funkcjonalność wykorzystania w wypracowaniu utworu literackiego nie oznacza konieczności omówienia przez zdającego wszystkich elementów fabuły, sensów utworu istotnych (z punktu widzenia egzaminatora) ze względu na zagadnienie sformułowane w temacie. Należy jednak pamiętać, że samo przywołanie imienia bohatera literackiego nie jest funkcjonalnym wykorzystaniem utworu.
6. Za utwór literacki w wypracowaniu nie uznaje się powieści obrazkowej, mangi, scenariusza filmowego, gry komputerowej.
7. Jeżeli wypowiedź zawiera 180 wyrazów lub mniej, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *realizacji tematu wypowiedzi*, *elementów twórczych/ elementów retorycznych* oraz *kompetencji literackich i kulturowych*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
8. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego ucznia, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego ucznia, zostanie unieważniony.
9. W ocenie wypowiedzi uczniów, którym przyznano dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu, zgodnie z *Komunikatem dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty* w danym roku szkolnym, stosuje się szczegółowe zasady oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego uwzględniające specyficzne trudności w uczeniu się.
10. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem albo wypowiedzi aprobujących nieetyczne postępowanie bohatera. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

Oznaczanie błędów w wypowiedzi pisemnej

Rodzaj błędu	Graficzny sposób oznaczenia	Przykład	Literowy sposób oznaczenia
błąd językowy (fleksyjny, składniowy, leksykalny, frazeologiczny, słowotwórczy, stylistyczny)	podkreślenie linią prostą	*Należy ufać przyjacielom.*	jęz. ALBO j.
błąd ortograficzny*	podkreślenie linią prostą	*Słońce gżeje.*	ort. ALBO o.
błąd interpunkcyjny	znak *X* w miejscu brakującego znaku przestankowego lub niepoprawnej interpunkcji	*Obiecał X że napisze list.*	int. ALBO i.
błędy logiczne	podkreślenie linią prostą	*Włożyłem kurtkę, bo było za gorąco.*	log.
fragment nie na temat	objęcie klamrą	*Fragment odbiegający od tematu.*	tem.
błąd graficzny**	podkreślenie linią prostą	*Stał przy głównej ulicy.*	graf.
błąd rzeczowy	podkreślenie linią prostą	*Był tam już Rudy, główny bohater „Opowieści wigilijnej”.*	rzecz.

* Za jeden błąd ortograficzny przyjmuje się kilkukrotne popełnienie przez ucznia błędu w tym samym wyrazie, a także powtarzanie tego samego błędu w zapisie wyrazów należących do tej samej rodziny (np. *kturzy*, *niekturzy*).

** Za błąd graficzny uznaje się:

- przestawienie liter w zapisie dwuznaków niebędące błędem językowym, np. *zsafa* zamiast *szafa*, *skzrynia* zamiast *skrzynia*, ale nie *hcemy* zamiast *chcemy,*
- nieprawidłowe umieszczanie lub całkowite opuszczanie kropek nad *i*, *j*, *ż* (wielką lub małą), znaków diakrytycznych w literach: *ć*, *ś*, *ź*, *ń* (wielkich lub małych) albo kreseczek w zapisie liter *t* i *ł*,

pod warunkiem że nie prowadzi to do powstania błędu ortograficznego lub językowego, np. zmiany znaczenia wyrazu.

2. Przykładowe zadania z rozwiązaniami

W *Informatorze* dla każdego zadania podano:

- liczbę punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie (po numerze zadania)
- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w tym zadaniu
- zasady oceniania rozwiązań zadań
- poprawne rozwiązanie każdego zadania zamkniętego oraz przykładowe rozwiązania każdego zadania otwartego.

Teksty literackie

Tekst 1.

Stanisław Lem
JAK OCALAŁ ŚWIAT

Konstruktor Trurl sporządził raz maszynę, która umiała robić wszystko na literę *n*. Kiedy była gotowa, na próbę kazał jej zrobić nici, potem nanizać[1] je na naparstki[2]. […] Wykonała polecenie co do joty, ale ponieważ nie był jeszcze pewny jej działania, kolejno musiała zrobić nimby, nausznice, neutrony, nurty, nosy, nimfy i *natrium*. […] Zaprosił wtedy do siebie konstruktora Klapaucjusza, przedstawił go maszynie i tak długo wychwalał jej nadzwyczajne zdolności, aż ów rozgniewał się skrycie i poprosił, aby i jemu wolno było coś jej rozkazać.

– Proszę bardzo – rzekł Trurl – ale to musi być na *n*. […]

– Maszyno! Masz zrobić Nic!

Maszyna przez dłuższy czas w ogóle się nie ruszała. Klapaucjusz jął zacierać z zadowolenia ręce. Trurl zaś rzekł:

– O co ci chodzi? Kazałeś jej nic nie robić, więc nic nie robi! […]

– Skądże! Miała zrobić Nic, a tymczasem nie zrobiła nic, więc wygrałem. Nic bowiem, mój ty przemądrzały kolego, to nie takie sobie zwyczajne nic, produkt lenistwa i niedziałania, lecz czynna i aktywna Nicość, to jest doskonały, jedyny, wszechobecny i najwyższy Niebyt we własnej nieobecnej osobie!! […]

Naraz rozległ się jej spiżowy[3] głos:

– Przestańcie się kłócić w takiej chwili! Wiem, co to Niebyt, Nicość, czyli Nic, ponieważ te rzeczy należą do klucza litery *n*, jako Nieistnienie. Lepiej po raz ostatni przyjrzyjcie się światu, bo wnet go nie będzie...

Słowa zamarły na ustach rozjuszonym konstruktorom. Maszyna w samej rzeczy robiła Nic, a to w ten sposób, że kolejno usuwała ze świata rozmaite rzeczy, które przestawały istnieć, jakby ich w ogóle nigdy nie było. […]

– Ojej! – rzekł Trurl. – Żeby coś z tego złego tylko nie wynikło...

– E, co tam! – rzekł Klapaucjusz. – Przecież widzisz, że ona nie robi wcale Nicości Generalnej, a jedynie Nieobecność wszystkich rzeczy na *n*, nic się nie stanie, bo też ta twoja maszyna całkiem do niczego!

– Tak ci się tylko wydaje – odparła maszyna. – Zaczęłam, istotnie, od wszystkiego, co na *n*, bo było mi to bardziej familiarne[4], ale co innego jest zrobić jakąś rzecz, a co innego usunąć ją. Usuwać mogę wszystko, z tej prostej przyczyny, że umiem robić wszyściuteńko, ale to wszyściuteńko na *n*, a więc Niebyt jest dla mnie fraszką. Zaraz was nie będzie ani niczego. […]

– Ależ to... – zaczął przestraszony Klapaucjusz i w tej chwili zauważył, że istotnie już nie tylko na *n* nikną różne rzeczy: przestały ich bowiem otaczać kambuzele, ściśnięta, wytrzopki, gryzmaki, rymundy, trzepce i pćmy.

– Stój! Stój! Cofam to, co powiedziałem! Przestań! Nie rób Niebytu!! – wrzeszczał na całe gardło Klapaucjusz […]. – A gdzież są kambuzele? Gdzie moje murkwie ulubione? Gdzie pćmy łagodne?!

– Nie ma ich i nigdy już nie będzie – odparła spokojnie maszyna. – Wykonałam, a raczej zaczęłam wykonywać to tylko, coś mi kazał... […]

– Niech ci będzie, nie mówmy już o tym – rzekł Klapaucjusz. – Już niczego od ciebie nie chcę, śliczna maszyno, tylko proszę, zrób murkwie, bo bez nich życie mi niemiłe...

– Nie umiem tego, ponieważ są na *m* – rzekła maszyna. […] – Murkwi nie będzie […]. – Popatrz, proszę, na świat, jaki jest cały pełen olbrzymich czarnych dziur, pełen Nicości, która wypełnia bezdenne otchłanie między gwiazdami, jak wszystko dookoła stało się nią podszyte, jak czyha nad każdym skrawkiem istnienia. To twoje dzieło, mój zawistniku! Nie sądzę, żeby następne pokolenia miały cię za to błogosławić...

– Może się nie dowiedzą... Może nie zauważą... – wyjąkał pobladły Klapaucjusz, patrząc z niewiarą w pustkę czarnego nieba, […] i wrócił chyłkiem[5] do domu – świat zaś po dziś dzień pozostał już cały podziurawiony Nicością. […]

Stanisław Lem, *Jak ocalał świat*, [w:] tegoż, *Bajki robotów*, Kraków 2003.

[1] Nanizać – nawlec coś na nić, sznurek, żyłkę.
[2] Naparstek – ochraniacz na palec używany podczas szycia.
[3] Spiżowy – głęboki, silny.
[4] Familiarne – poufałe.
[5] Chyłkiem – ukradkiem, niepostrzeżenie.

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Wybierz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

We fragmencie opowiadania Stanisława Lema ukazane jest niebezpieczeństwo nieodpowiedzialnego wykorzystywania techniki.	**P**	**F**
Światem przedstawionym w opowiadaniu rządzą nie tylko prawa fizyki, lecz także prawa języka.	**P**	**F**

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
12) określa tematykę oraz problematykę utworu.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
PP

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu wyjaśnij, dlaczego świat „pozostał [...] cały podziurawiony Nicością”.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
   16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź uwzględniająca wskazanie przyczyny wynikającej z tekstu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Nierozsądne i lekkomyślne działanie człowieka doprowadziło do zniszczenia części istniejących rzeczy. Ponieważ maszyna nie została zaprogramowana na tworzenie, tylko na niszczenie, nie można było tych zniszczeń odbudować.*
- *Świat pozostał podziurawiony Nicością, ponieważ maszyna, która wymazała ze świata część rzeczy, nie potrafiła ich stworzyć na nowo, jeżeli nie były na literę „n”.*

Zadanie 3. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu *Jak ocalał świat* sformułuj wniosek, który będzie stanowił przesłanie płynące z tekstu.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.
Klasy VII i VIII
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne sformułowanie wniosku będącego przesłaniem przy zachowaniu odpowiedniego poziomu uogólnienia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Z tekstu wynika, że nieodpowiedzialne wykorzystywanie osiągnięć nauki może przynieść wiele zła, ponieważ człowiek nie zawsze jest w stanie przewidzieć konsekwencje swoich decyzji.

Zadanie 4. (0–1)
Odwołując się do tekstu Stanisława Lema, dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Na podstawie fragmentu tekstu można wnioskować, że cechą, która w najmniejszym stopniu charakteryzuje Klapaucjusza, jest

A. zazdrość.
B. uprzejmość.
C. pomysłowość.
D. lekkomyślność.

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 5. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment utworu *Jak ocalał świat*.

– Może się nie dowiedzą... Może nie zauważą... – wyjąkał pobladły Klapaucjusz, patrząc z niewiarą w pustkę czarnego nieba, […] *i wrócił chyłkiem do domu.*

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu uzupełnij poniższe zdanie.

Klapaucjusz odczuwał ....., ponieważ czuł się odpowiedzialny za zniknięcie części świata, w którym żył.

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
wstyd, *lęk*, *wyrzuty sumienia*

Zadanie 6. (0–1)

Czy użyte w opowiadaniu Stanisława Lema wyrazy *nic* i *Nic* znaczą to samo? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do przytoczonego fragmentu utworu *Jak ocalał świat*.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście […].

Zasady oceniania
1 pkt – udzielenie poprawnej odpowiedzi na pytanie i jej uzasadnienie.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Te wyrazy nie oznaczają tego samego. „Nic" pisane wielką literą jest nazwą własną „Nicości", a „nic" pisane małą literą oznacza brak działania.

Zadanie 7. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Wybierz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyrazy *Nicość, Niebyt, Nieistnienie* zostały zapisane w opowiadaniu Stanisława Lema wielką literą, ponieważ są nazwami planet.	**P**	**F**
Wyrazy takie jak *wytrzopki, gryzmaki* i *rymundy* są znane w świecie, w którym żyją Trurl i Klapaucjusz.	**P**	**F**

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych […].

Wymagania szczegółowe
Klasy VII i VIII
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa […];
2) rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
FP

Zadanie 8. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Klapaucjusz użył określenia *śliczna maszyno,* aby

A. jej się przypodobać.
B. zachwycić ją własną elokwencją.
C. wyrazić podziw dla jej urody.
D. zwrócić jej uwagę na swój urok osobisty.

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.
3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
   3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A

Zadanie 9. (0–1)

W opowiadaniu Stanisława Lema pt. *Jak ocalał świat* maszyna użyła słowa *fraszka* w zdaniu *Niebyt jest dla mnie fraszką*. Wyjaśnij znaczenie tego wyrazu w podanym kontekście.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście […].

Zasady oceniania
1 pkt – wyjaśnienie słowa *fraszka* zgodne z tekstem Stanisława Lema.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Fraszka to drobiazg.*
- *Fraszka to coś łatwego do wykonania*.

Zadanie 10. (0–2)

10.1. Wyjaśnij różnicę w pisowni partykuły *nie* w wyrazach podkreślonych w zdaniu:
***Nie istniały* przyczyny, które pozwalałyby wyjaśnić *nieistnienie* świata.**

.....

.....

.....

10.2. Spółdzielnia Mieszkaniowa *Jutrzenka* planuje wystosowanie poniższych komunikatów do mieszkańców. Uzupełnij je odpowiednią formą wyrazów umieszczonych w nawiasie.

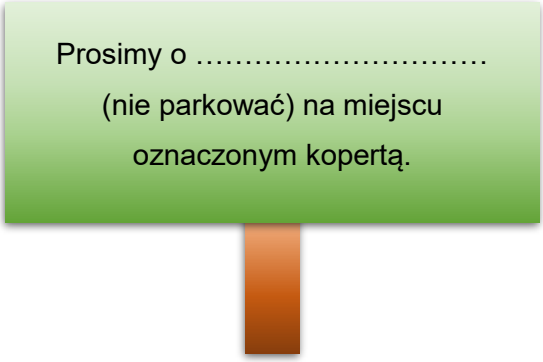

Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego […] pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.

Wymaganie szczegółowe
Klasy VII i VIII
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
4) zna zasady […] pisowni partykuły *nie* z różnymi częściami mowy.

10.1. (0–1)
Zasady oceniania
1 pkt – poprawne wyjaśnienie pisowni partykuły *nie* z czasownikami i z rzeczownikami.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Partykułę „nie” z rzeczownikami piszemy łącznie, a z czasownikami – rozdzielnie.

10.2. (0–1)
Zasady oceniania
1 pkt – poprawne utworzenie obu form.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
nieparkowanie
Nie depcz

Zadanie 11. (0–1)

Na podstawie fragmentu opowiadania Stanisława Lema *Jak ocalał świat* określ jedną cechę dowodzącą, że tekst jest utworem fantastycznonaukowym, oraz podaj jeden przykład ilustrujący tę cechę.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
2. […] umiejętność mówienia o nich [utworach] z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   3) […] rozpoznaje odmiany […] opowiadania, np. […] fantastycznonaukowe […].

Zasady oceniania
1 pkt – podanie jednej cechy popartej przykładem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Zawiera neologizmy związane z rozwojem techniki – kambuzele, murkwie, rymundy.*
- *Wykorzystanie rozwoju nauki i techniki – stworzenie rozumiejącej maszyny o ludzkich cechach, która potrafi wykonać rzeczy dotychczas niewykonywalne.*

Zadanie 12. (0–3)
Przeczytaj poniższy fragment utworu.

Niechże będzie dziś wesele
Równie w sercach, jak i w dziele.
Mocium panie, z nami zgoda.

12.1. Podaj tytuł utworu, z którego pochodzi przytoczony fragment.

Tytuł: .....

12.2. Podaj dwóch bohaterów literackich, w czasie rozmowy których padły powyższe słowa.

.....

.....

12.3. Czy relacje między Klapaucjuszem i Trurlem są podobne do relacji między bohaterami wskazanymi przez Ciebie powyżej? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].

12.1. (0–1)
Wymaganie szczegółowe
Klasy VII i VIII
Lektura obowiązkowa:
Aleksander Fredro, *Zemsta.*

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Zemsta

12.2. (0–1)
Wymaganie szczegółowe
Klasy VII i VIII
Lektura obowiązkowa:
Aleksander Fredro, *Zemsta.*

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podanie dwóch bohaterów (imion ORAZ/LUB nazwisk ALBO funkcji, które piastują bohaterowie).
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Cześnik / Cześnik Raptusiewicz / Raptusiewicz / Maciej Raptusiewicz i *Rejent / Rejent Milczek / Milczek*

12.3. (0–1)
Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.

Zasady oceniania
1 pkt – przedstawienie i uzasadnienie stanowiska na temat podobieństw relacji między bohaterami komedii Aleksandra Fredry i opowiadania Stanisława Lema.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Tak, są podobne, ponieważ w obu relacjach zauważa się rywalizację, złośliwość, chęć udowodnienia swojej racji.*

- *Nie, nie są podobne, ponieważ Rejent i Cześnik kłócą się o własność, czyli sprawy prywatne, a w opowiadaniu Lema spór dotyczy istnienia wszechświata.*

Zadanie 13. (0–1)

Na stronie internetowej Polskiego Radia można znaleźć następującą informację.

JEDYNKA | DWÓJKA | TRÓJKA | CZWÓRKA | POLSKIE RADIO 24 | ••• | SŁUCHAJ

Największe zagrożenie dla ludzkości? Nowe technologie

IAR

Takie wnioski można wyciągnąć ze specjalnego raportu opublikowanego przez Uniwersytet Oksfordzki.

Foto: Glow Images/East News

Według szefa Instytutu Przyszłości Człowieka, dr Nicka Bostroma, potencjalne niebezpieczeństwo stwarza syntetyczna biologia, nanotechnologie czy sztuczna inteligencja.

Zabierz głos w dyskusji – napisz komentarz, w którym przedstawisz swoje stanowisko i poprzesz je jednym argumentem.

J. Nowak
13:15

Re: Największe zagrożenie dla ludzkości? Nowe technologie

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Odpowiedz **Cytuj**

Wymaganie ogólne
III. Tworzenie wypowiedzi.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania […].

Wymagania szczegółowe
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
   4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu […] tekstów argumentacyjnych;
   7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

Zasady oceniania
1 pkt – napisanie komentarza, który zawiera stanowisko „za” lub „przeciw” poparte poprawnym argumentem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Uważam, że technologie nie są największym zagrożeniem dla ludzkości, jeśli są wykorzystywane przez ludzi odpowiedzialnie, np. dla ratowania życia. Dlatego warto je wspierać i nie obawiać się nowych rozwiązań.*
- *Sądzę, że największym zagrożeniem dla ludzkości są nowe technologie, ponieważ wynalazki z dziedzin takich jak chemia, biologia czy informatyka mogą stanowić zagrożenie dla życia, jeśli zostaną wykorzystane przez osobę, która ma złe zamiary lub niechcący nieumiejętnie się nimi posłuży.*

Tekst 2.

Juliusz Słowacki
BALLADYNA

KIRKOR
do wdowy
Słuchajcie, matko! na świat wyjechałem
Szukać ubogiej i cnotliwej żony;
Dalej nie jadę, bo tu napotkałem
Cudowne bóstwa!... […]
Dziś nie umiem
Wybrać…
[…]
Proszę o rękę jednej z córek… […]

WDOWA
Córka moja?...
Ja mam dwie córki – ale Balladyna…

KIRKOR
Czy starsza?

WDOWA
Tak jest… a młodsza Alina
Także jak anioł…

KIRKOR
do siebie
Jaki wybór trudny!
Starsza jak śniegi – u tej warkocz cudny,
Niby listkami brzoza przyodziana;
Ta z alabastrów – a ta zaś różana –
Ta ma pod rzęsą węgle – ta fijołki –
Ta jako złote na zorzy aniołki,
A ta zaś jako noc biała nad rankiem.
[…]
Więc obie kochać, a jedną zaślubić?
Lecz którą kochać? którą tylko lubić?...
[…]

KIRKOR
Któraż z was, dziewice,
Będzie mię więcej kochała po ślubie?
Jak będzie kochać? lubić, co ja lubię?
Jak mi rozchmurzać gniewu nawałnice?

BALLADYNA
O panie! Jeśli w zamku są czeluście,
Z czeluści ogień bucha, a ty każesz
Wskoczyć – to wskoczę. Jeśli na odpuście
Ksiądz nie rozgrzeszy, to wezmę na siebie
Śmiertelne grzechy, którymi się zmażesz.
Jeżeli dzida będzie mierzyć w ciebie,
Stanę przed tobą i za ciebie zginę…
Czegóż chcesz więcej?...
[…]

KIRKOR
do Aliny
A ty, młodsza dziewo,
Co mi przyrzekasz?

ALINA
Kochać i być wierną.
[…]
Jeśli mnie wybierzesz,
[…] to musisz obiecać,
Że mię do zamku twojego zabierzesz
Z matką i siostrą… Bo któż będzie matce
Gotować garnek? kto ogień rozniecać?
Ona nie może zostać w biednej chatce,
Kiedy ja będę w pałacach mięszkała.
Patrz, ona siwa jak różyczka biała. […]

BALLADYNA
Byłabym poczwarą
Niegodną twojej ręki, ale piekła,
Żebym się matki kochanej wyrzekła.
Prócz matki, siostry, wszystko ci poświęcę.

Juliusz Słowacki, *Balladyna*, Wrocław 1984.

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu i całego utworu oceń prawdziwość poniższych informacji. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

W rozmowie uczestniczą postacie realistyczne i fantastyczne.	**P**	**F**
Bohaterami dramatu są postacie znane z polskiej historii.	**P**	**F**

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.
Klasy VII i VIII
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   10) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np.: […] historyczny, kulturowy […].
Lektura obowiązkowa:
Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
FF

Zadanie 2. (0–2)
Na podstawie wypowiedzi bohaterek w podanym fragmencie sformułuj po jednym argumencie, którym posłużyła się każda z sióstr, aby przekonać Kirkora do siebie.

Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Aliny:

.....

.....

Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Balladyny:

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].
III. Tworzenie wypowiedzi.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki
   4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia […] argumentów […].
Lektura obowiązkowa:
Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania
2 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów – po jednym na podstawie wypowiedzi każdej bohaterki.
1 pkt – sformułowanie jednego poprawnego argumentu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Aliny:
- *Alina powinna zostać jego żoną, ponieważ jest uczciwa i będzie kochała Kirkora całym sercem.*
- *Będzie dobrą żoną, ponieważ obdarzy go miłością i będzie lojalna wobec niego.*

Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Balladyny:
- *Balladyna zasługuje na miłość Kirkora i powinna zostać jego żoną, ponieważ poświęci dla niego własne życie.*
- *Będzie dobrą żoną, ponieważ będzie posłuszna, natomiast aby ochronić Kirkora, gotowa będzie oddać za niego życie.*

Zadanie 3. (0–3)
Każdego człowieka charakteryzuje język, jakim się on posługuje.

3.1. Spośród podanych określeń dobierz te, które charakteryzują – odpowiednio – język wypowiedzi Aliny i Balladyny. Wpisz obok imion bohaterek właściwe litery.

Cechy języka:
A. stosowanie wykrzyknień
B. wyrazy nacechowane negatywnie
C. słownictwo wyrażające opanowanie
D. używanie zdrobnień
E. słownictwo wyrażające grozę

Alina: .....

Balladyna: .....

3.2. Na podstawie języka wypowiedzi bohaterek w podanym fragmencie określ jedną cechę charakteru każdej z nich oraz podaj po jednym przykładzie – z całego dramatu – zachowania ilustrującego tę cechę.

Alina – cecha charakteru uwidoczniająca się w wypowiedzi: .....

Przykład: .....

.....

Balladyna – cecha charakteru uwidoczniająca się w wypowiedzi:.....

Przykład: .....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych […].

3.1. (0–1)
Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, […] zdrobnienie, zgrubienie, apostrofę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie jego funkcje w tekście.
Klasy VII i VIII
Lektura obowiązkowa:
Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Alina – C, D
Balladyna – A, B, E

3.2. (0–2)

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie jego funkcje w tekście.

Klasy VII i VIII

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa […].

Lektura obowiązkowa:

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne określenie jednej cechy charakteru Aliny i jednej – Balladyny oraz podanie po jednym przykładzie zachowania każdej bohaterki potwierdzającego tę cechę.

1 pkt – poprawne określenie cech obu bohaterek bez podania przykładów zachowań ALBO określenie cechy tylko jednej bohaterki i zilustrowanie jej przykładem z utworu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Alina

- *czuła, serdeczna – troszczy się o los matki, chce po ślubie zabrać matkę ze sobą*
- *opiekuńcza – chętnie wyręcza matkę w pracach.*

Balladyna

- *emocjonalna – skazuje siebie na śmierć*
- *wyrachowana, przebiegła – stara się wpłynąć na emocje Kirkora, manipuluje nim, zabija Kirkora, chociaż zapewniała, że go kocha.*

Zadanie 4. (0–1)

Na podstawie znajomości całego utworu Juliusza Słowackiego oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Wybierz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Potwierdzenie szczerości słów Balladyny *Prócz matki, siostry, wszystko ci poświęcę* można odnaleźć w kolejnych wydarzeniach przedstawionych w utworze.	**P**	**F**
Zakończenie utworu dowodzi, że na losy tytułowej bohaterki miały wpływ siły nadprzyrodzone.	**P**	**F**

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
7) opowiada o wydarzeniach fabuły […];
12) określa tematykę oraz problematykę utworu.
Klasy VII i VIII
Lektura obowiązkowa:
Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
FP

Zadanie 5. (0–1)
Czym różni się sposób widzenia świata przez Alinę od sposobu widzenia świata przez Balladynę? Sformułuj wniosek na podstawie poniższego fragmentu utworu.

ALINA
Ach, pełno malin – a jakie różowe!
A na nich perły rosy kryształowe.
Usta Kirkora takie koralowe
Jak te maliny… […]

BALLADYNA
Jak mało malin! a jakie czerwone
By krew. – Jak mało – w którą pójdę stronę?
Nie wiem... A niebo jakie zapalone
Jak krew... Czemu ty, słońce, wschodzisz krwawo?

.....

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].
III. Tworzenie wypowiedzi.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje […] bohaterów w czytanych utworach.
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
   6) przeprowadza wnioskowanie […].
Lektura obowiązkowa:
Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne sformułowanie wniosku odnoszącego się do obu bohaterek.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Alina jest optymistką, która widzi otaczającą rzeczywistość jako przyjazną. Z ufnością obserwuje otaczający ją świat. Natomiast Balladyna jest niepewna, czuje się zagrożona.

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ poniższe zdania w taki sposób, aby ich treść zawierała prawdziwe informacje.

W zaprezentowanym fragmencie utworu (s. 30.–31.) wyrażenia: „*do wdowy*”, „*do siebie*”, „*do Aliny*” to charakterystyczny dla dramatu przykład tekstu zwanego ..... . Umożliwia on lepsze zrozumienie utworu, ponieważ zastępuje nieobecnego w dramacie ..... .

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

Wymagania szczegółowe
Klasy VII i VIII
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   1) rozpoznaje rodzaje literackie: […] dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów [...];
   3) wskazuje elementy dramatu […] didaskalia […].

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne dokończenie obu zdań.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
1. zdanie – *didaskaliami* lub *tekstem pobocznym*
2. zdanie – *narratora*

Zadanie 7. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Wyraz *dziewo* użyty w wypowiedzi Kirkora we współczesnej polszczyźnie jest

<table>
<tr><td rowspan="2">A.</td><td rowspan="2">archaizmem,</td><td rowspan="3">ponieważ</td><td>1.</td><td>wyszedł z powszechnego użycia w języku.</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>często stosuje się go w potocznym języku.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">B.</td><td rowspan="2">neologizmem,</td><td>3.</td><td>niedawno pojawił się w języku polskim.</td></tr>
</table>

Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
3. Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy VII i VIII
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu ([…] archaizmy […]) […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A1

Zadanie 8. (0–1)

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat Andrzeja Pągowskiego do spektaklu teatralnego *Balladyna* według Juliusza Słowackiego.

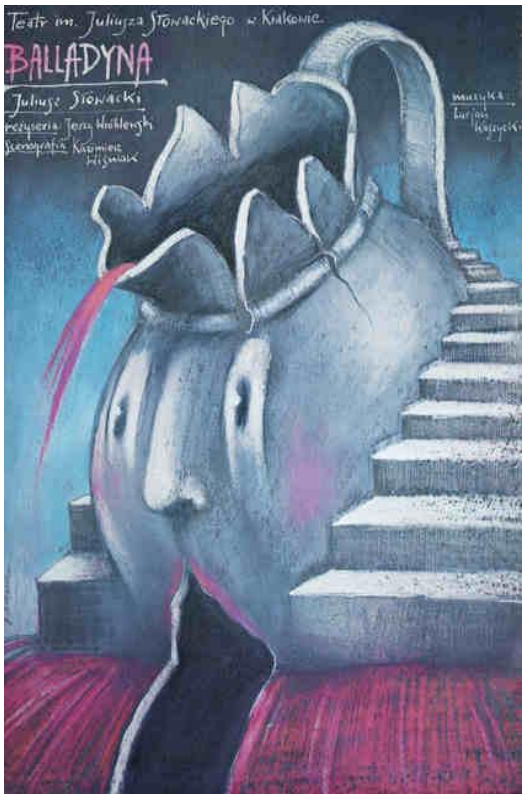

www.pinterest.com

Andrzej Pągowski za pomocą różnych elementów graficznych przedstawił swoją interpretację dramatu Juliusza Słowackiego. Wybierz jeden z tych elementów i wyjaśnij jego sens w kontekście całego utworu.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
12) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny […].
Klasy VII i VIII
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
10) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. […] kulturowy […].
Lektura obowiązkowa:
Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania
1 pkt – wskazanie elementu graficznego i wyjaśnienie jego sensu w kontekście całego utworu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Czerwień, która pojawia się na plakacie, jest również obecna w dramacie. Czerwone maliny są symbolem miłości i pożądania, które prowadzą do małżeństwa z Kirkorem.*
- *Ciecz wylewająca się z dzbana symbolizuje krew, którą Balladyna niejednokrotnie przelała, aby osiągnąć zamierzony cel – awans społeczny, władzę i majątek.*
- *Schody symbolizują dążenie do władzy i trudności, które napotyka się po drodze.*

Zadanie 9. (0–2)
Wymień bohatera lektury obowiązkowej – innej niż *Balladyna* – na którego miał wpływ świat fantastyczny. Podaj tytuł utworu, wskaż bohatera i wyjaśnij, na czym ten wpływ polegał.

Tytuł: .....

Bohater: .....

Wpływ świata fantastycznego na bohatera: .....

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej [...].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
2) […] rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne podanie tytułu i bohatera utworu oraz podanie wyjaśnienia.
1 pkt – poprawne podanie tytułu utworu i podanie wyjaśnienia ALBO poprawne podanie bohatera i podanie wyjaśnienia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty

Tytuł: *Opowieść wigilijna*
Bohater: *Ebenezer Scrooge*
Wpływ świata fantastycznego na bohatera: *Skąpy i nieżyczliwy właściciel kantoru, który gnębił swoich pracowników, po nawiedzeniu go przez duchy zrozumiał swoje błędy i stał się dobrym człowiekiem.*

Tekst 3.

Julia Hartwig
KOMUNIKAT

Kogo to obchodzi że tuż pod moimi oknami
Bank buduje wieżowiec?
Drzewa wycięto gniazda ptaków opustoszały
Było niebo nie będzie nieba
Były gałęzie drzew pełne liści
nie będzie gałęzi ani liści
Będzie martwa twarz betonu
i obojętni intruzi okien patrzący okno w okno

Pusty grobowiec ścian
rośnie coraz wyżej
coraz wyżej wznosi się zamurowany horyzont
rzednie oddech powietrza
W skarbcach tego banku
słońce złoży ostatnie swoje złoto

Julia Hartwig, *Komunikat,* [w:] *Wiersze wybrane*, Kraków 2014.

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego utworu oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Wybierz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Pytanie retoryczne rozpoczynające wiersz służy podkreśleniu obojętności współczesnego świata wobec losów pojedynczego człowieka.	**P**	**F**
Przenośnia *obojętni intruzi okien* uwydatnia obcość i anonimowość życia toczącego się w wieżowcach.	**P**	**F**

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: […] przenośnię […], pytanie retoryczne […] oraz określa ich funkcje;
   12) określa tematykę oraz problematykę utworu.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
PP

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego utworu dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Obraz współczesnego świata wyłaniający się z utworu jest

A.	budujący	ze względu na	**1.**	wizję przyszłości ukazaną w wierszu.
			2.	stosunek społeczeństwa do nowoczesnej architektury.
B.	przygnębiający		**3.**	przeznaczenie powstającego budynku.

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   16) przedstawia własne rozumienie utworu […].
Klasy VII i VIII
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B1

Zadanie 3. (0–2)

3.1. Wyjaśnij znaczenie przenośni *zamurowany horyzont* użytej w utworze Julii Hartwig.

.....

.....

3.2. Podaj dowolny poprawny związek frazeologiczny z wyrazem *horyzonty* i wyjaśnij znaczenie tego związku.

.....

.....

3.1. (0–1)
Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   4) zna i rozpoznaje w tekście literackim […] przenośnię […] oraz określa [jej] funkcje.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne wyjaśnienie przenośni.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Zamurowany horyzont to obraz wieżowców, które sięgają chmur i zasłaniają perspektywę/horyzont/widok.

3.2. (0–1)
Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawne podanie związku frazeologicznego wraz z wyjaśnieniem.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *„szerokie horyzonty” – duża wiedza / elokwencja / rozległe zainteresowania lub możliwości, perspektywy*
- *„wąskie horyzonty” – brak zainteresowań*
- *„poszerzać horyzonty” – rozwijać perspektywę, zmienić swoje myślenie na bardziej otwarte*

Zadanie 4. (0–2)

Wypisz z wiersza Julii Hartwig sformułowanie, którym można zastąpić frazeologizm *oko w oko*, i wyjaśnij znaczenie tego sformułowania.

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych […].

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   16) przedstawia własne rozumienie utworu […].
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie […].

Zasady oceniania

2 pkt – wypisanie właściwego sformułowania i poprawne wyjaśnienie jego znaczenia.
1 pkt – wypisanie właściwego sformułowania.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty

„Okno w okno” – okna wieżowców są naprzeciw siebie, w bliskiej odległości. Ludzie obserwują się nawzajem, co ogranicza im przestrzeń, ponieważ wszyscy wiedzą, co robią inni.

Zadanie 5. (0–1)

Wyjaśnij, jaki związek z treścią wiersza Julii Hartwig ma jego tytuł.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu […].

Zasady oceniania
1 pkt – wyjaśnienie tytułu w odniesieniu do treści utworu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Tytuł wiersza sugeruje, że tekst jest komunikatem, ponieważ podaje się w nim do powszechnej wiadomości informację o tym, że wycięto drzewa, opustoszały ptasie gniazda i że wokół nie ma już zieleni.*
- *Tekst jest komunikatem, ponieważ ostrzega się ludzi przed smutną przyszłością w martwym, betonowym świecie.*

Zadanie 6. (0–1)
Przeczytaj poniższy tekst.

Leszek Węgłowski tak napisał o twórczości autorki wiersza *Komunikat*:
Twórczość Julii Hartwig to niewątpliwie sztuka patrzenia. Sztuka patrzenia na malarstwo, ale też na drugiego człowieka, na ludzkie życie.

Czy zacytowana wyżej opinia może stanowić komentarz do wiersza Julii Hartwig? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do utworu *Komunikat*.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
Klasy VII i VIII
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi […].

Zasady oceniania
1 pkt – zajęcie stanowiska i jego uzasadnienie.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Tak, może stanowić komentarz, ponieważ Julia Hartwig opisuje świat w taki sposób, jakby go malowała, zwraca uwagę na szczegóły, a jednocześnie porusza problemy, które są ważne dla innych ludzi.

Zadanie 7. (0–1)

Odwołując się do utworu Julii Hartwig, dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W pierwszej części wiersza dwukrotnie zastosowano wypowiedzenia złożone współrzędnie w celu

A. przedstawienia stosunku człowieka do natury.
B. ukazania wartości, jakie ma dla człowieka rozwój cywilizacji.
C. podkreślenia nieodwracalności zmian, jakie grożą przyrodzie.
D. pokazania niezmienności praw rządzących rozwojem technicznym.

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
II. Kształcenie językowe.
6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi […] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   12) określa tematykę oraz problematykę utworu.
1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
   12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: […] zdania złożone ([…] współrzędnie); rozumie ich funkcje […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
C

Zadanie 8. (0–1)

Odwołując się do utworu Julii Hartwig, dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z wiersza *Komunikat* wynika, że dla podmiotu lirycznego ważną wartością jest

A. troska.
B. filantropia.
C. pracowitość.
D. sumienność.

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje podmiot liryczny […];
   18) […] określa wartości ważne dla bohatera.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
A

Zadanie 9. (0–2)

Przyjrzyj się poniższemu zdjęciu i odpowiedz, czy ilustruje ono problem ukazany w utworze *Komunikat*. W uzasadnieniu sformułuj dwa argumenty odnoszące się zarówno do wiersza, jak i do zdjęcia.

Na podstawie: www.warszawa.wyborcza.pl

Zajęcie stanowiska: .....

Argument 1.: .....

.....

.....

Argument 2.: .....

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
III. Tworzenie wypowiedzi.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
12) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny […].
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia […] argumentów […].

Zasady oceniania
2 pkt – zajęcie stanowiska oraz sformułowanie dwóch trafnych argumentów odwołujących się zarówno do utworu, jak i do zdjęcia.
1 pkt – zajęcie stanowiska oraz sformułowanie jednego trafnego argumentu odwołującego się zarówno do utworu, jak i do zdjęcia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 2 punkty
- Zajęcie stanowiska: *Uważam, że zdjęcie dobrze ilustruje problem ukazany w utworze.*

Argument 1. *Na pierwszym planie widać budynek banku, wokół którego nie ma drzew, podobnie jak wokół wieżowca z utworu.*
Argument 2. *Gmach, podobnie jak wieżowiec z wiersza, zasłania kamienicę, do której z trudem dociera światło słoneczne.*
- Zajęcie stanowiska: *Zdjęcie nie ilustruje problemu.*

Argument 1. *Bank ze zdjęcia nie zasłania nieba, jest ono widoczne dla mieszkańców kamienicy, a w wierszu jest mowa o tym, że cały horyzont jest zamurowany, czyli podmiot liryczny nie będzie widział nieba ze swoich okien.*
Argument 2. *Budynek banku znajduje się w centrum miasta, a w mieście mało jest miejsc, w których rosłyby drzewa i śpiewały ptaki.*

Zadanie 10. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

Śród takich pól przed laty, nad brzegiem ruczaju,
Na pagórku niewielkim, we brzozowym gaju,
Stał dwór szlachecki, z drzewa, lecz podmurowany;
Świeciły się z daleka pobielane ściany,
Tym bielsze, że odbite od ciemnej zieleni
Topoli, co go bronią od wiatrów jesieni.

10.1. Podaj tytuł utworu, z którego pochodzi powyższy fragment.

Tytuł utworu: .....

10.2. Wyjaśnij, jaką rolę odgrywa przyroda w zacytowanym fragmencie utworu.

.....

.....

10.1. (0–1)
Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].

Wymaganie szczegółowe
Klasy VII i VIII
Lektura obowiązkowa:
Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (księga I).

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Pan Tadeusz

10.2. (0–1)
Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].

Wymagania szczegółowe
Klasy VII i VIII
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich.
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   2) wyszukuje w tekście informacje […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Przyroda stanowi tło dla ukazanego w tym fragmencie dworu w Soplicowie, którego biel odbija się od ciemnej zieleni liści.*
- *Przyroda pełni funkcję opiekuńczą – drzewa osłaniają dwór w Soplicowie.*

Zadanie 11. (0–3)
Napisz zaproszenie na spotkanie pod hasłem *Chrońmy zagrożone gatunki zwierząt!* organizowane przez Szkolne Koło Miłośników Przyrody. Zachęć w nim do aktywnego udziału.
Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Wymagania ogólne
II. Kształcenie językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego […] pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
   7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
   1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
   2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] zaproszenie [...].

Zasady oceniania

Treść i forma:

2 pkt	treść zgodna z poleceniem, uwzględnione 2 argumenty; uwzględnionych 5 elementów dotyczących formy: kto zaprasza? kogo zaprasza? na co zaprasza? kiedy się odbywa? gdzie się odbywa?
1 pkt	treść zgodna z poleceniem, uwzględnione 2 argumenty; uwzględnione 4 elementy dotyczące formy: kto zaprasza? ORAZ/ALBO kogo zaprasza? ORAZ/ALBO na co zaprasza? ORAZ/ALBO kiedy się odbywa? ORAZ/ALBO gdzie się odbywa?
0 pkt	treść niezgodna z poleceniem ALBO treść zgodna z poleceniem, ale uwzględnione tylko 3 elementy dotyczące formy: kto zaprasza? ORAZ/ALBO kogo zaprasza? ORAZ/ALBO na co zaprasza? ORAZ/ALBO kiedy się odbywa? ORAZ/ALBO gdzie się odbywa?

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna:

1 pkt – łącznie nie więcej niż dwa błędy (językowe, ortograficzne, interpunkcyjne).

0 pkt – łącznie trzy lub więcej błędów (językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych).

UCZNIOWIE ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna:

1 pkt – łącznie nie więcej niż trzy błędy (językowe, ortograficzne, interpunkcyjne).

0 pkt – łącznie cztery lub więcej błędów (językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych).

Uwagi.

- *Jeżeli uczeń uwzględnia 5 elementów zaproszenia, a podaje tylko jeden argument, w kryterium „Treść i forma” otrzymuje 1 punkt.*
- *Kategorie „Treść i forma” oraz „Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna” oceniamy rozłącznie.*

Przykładowa odpowiedź oceniona na 3 punkty

Zaproszenie

Serdecznie zapraszamy Kolegów i Koleżanki z klas siódmych na niezwykłe spotkanie, które organizujemy pod hasłem „Chrońmy zagrożone gatunki zwierząt". Odbędzie się ono 21 września w szkolnym klubie „Zielony zakątek" w godzinach 14^{00}–16^{00}. W programie przewidziano między innymi projekcję krótkich filmów uczniowskich o ciekawostkach przyrodniczych naszej okolicy. Najciekawszy film zostanie nagrodzony. Będzie też możliwość wstąpienia do naszego koła.
Z ogromną przyjemnością powitamy Was w naszym gronie.

Członkowie Szkolnego Koła Miłośników Przyrody

Uczeń uzyskał 3 punkty za to rozwiązanie, w tym:
- 2 punkty za treść i formę – pełna realizacja wymagań dotyczących formy (uwzględnienie adresata, nadawcy, celu oraz miejsca i czasu wydarzenia) i treści (zgodność z poleceniem, uwzględnienie 2 argumentów);
- 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną – w pełni poprawny zapis.

Teksty nieliterackie

Tekst 1.

Józef Bocheński

TEORIA MĘSTWA

[1.] „Odważnym” nazywamy czyn, którym dany człowiek (czy zwierzę) stara się osiągnąć swój cel mimo grożącego przy tym niebezpieczeństwa. Nazwę „odwagi” nosi tendencja do takich czynów, skłonność do przełamywania niebezpieczeństw. Niezmiernie ważną rzeczą jest jednak zrozumienie, że męstwo jest czymś więcej niż odwaga: każde męstwo jest odwagą, ale nie każda odwaga jest męstwem.

[2.] Różnica między nimi polega najpierw na tym, że odważne może być także zwierzę, mężnym tylko człowiek. Mówimy bez trudności o odważnym psie, jeśli idzie na dzika bez obaw, o odważnym koniu i tak dalej – natomiast nie można mówić o mężnych zwierzętach: „mężnym” nazywamy tylko człowieka. Zatem męstwo zawiera w sobie jakiś czynnik specyficznie ludzki, tylko u człowieka spotykany.

Otóż jedyną zasadniczą różnicą między zwierzęciem a człowiekiem jest to, że człowiek posiada władze duchowe, rozum i wolę, których nie mają zwierzęta. Różnica między odwagą a męstwem polegać musi zatem na udziale rozumu i woli w męstwie i jego braku w odwadze jako takiej.

Ale to nie wystarcza: są mianowicie wypadki, w których także ludzi nazywamy „odważnymi”, nie przypisując im mimo to męstwa. […] Bandyta wykonujący śmiały napad na bank jest niewątpliwie człowiekiem odważnym – ale zmysł etyczny zakazuje nazwać go „mężnym”. Mężny jest za to żołnierz na wojnie, podróżnik w niebezpieczeństwach żywiołowych, strażak przy pożarze. Wchodzi więc w rachubę jakiś czynnik etyczny […].

[3.] Cztery cechy składają się zatem na pojęcie mężnego czynu. Taki czyn musi być odważny, ale poza tym rozumny, etyczny, połączony z wielkim niebezpieczeństwem. Do pojęcia odwagi nie wchodzi ani rozumność, ani etyczność i wystarcza jakiekolwiek niebezpieczeństwo.

Józef Bocheński, *Dzieła zebrane. Etyka*, Kraków 1995.

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego tekstu oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Wybierz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Według Józefa Bocheńskiego odwaga ma szerszy zakres znaczeniowy od męstwa.	**P**	**F**
Zdaniem autora męstwo i odwaga to pojęcia, które odnoszą się do zachowań zarówno zwierząt, jak i ludzi.	**P**	**F**

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia […] innych tekstów kultury.

II. Kształcenie językowe.

3. Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
Klasy VII i VIII
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
5) rozróżnia […] zakres znaczeniowy wyrazu.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
PF

Zadanie 2. (0–1)
W kontekście tekstu Józefa Bocheńskiego określ, które z poniższych zachowań można nazwać mężnym. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Skok na bungee.
B. Ratowanie tonącego.
C. Wejście do klatki z lwem.
D. Mówienie prawdy prosto w oczy.

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia […] innych tekstów kultury.

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 3. (0–1)

Na podstawie tekstu *Teoria męstwa* uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Przywołane w tekście Józefa Bocheńskiego sytuacje napadu na bank, pracy strażaka przy pożarze czy walki żołnierza na wojnie to | **A** | **B** | , które | **C** | **D** | słuszność wywodu.

A. argumenty
B. przykłady
C. potwierdzają
D. negują

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia […] innych tekstów kultury.
III. Tworzenie wypowiedzi.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
5) odróżnia przykład od argumentu.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
BC

Zadanie 4. (0–1)

Czy odbicie Rudego, bohatera *Kamieni na szaniec*, z rąk wroga można nazwać czynem mężnym, czy – odważnym? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do znajomości utworu Aleksandra Kamińskiego.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach […].
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
Klasy VII i VIII
Lektura obowiązkowa:
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec.*

Zasady oceniania
1 pkt – zajęcie stanowiska i jego uzasadnienie z odwołaniem do treści lektury.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Odbicie Rudego było czynem mężnym, ponieważ przyjaciele narażali swoje życie, aby uratować Rudego – w czasie akcji pod Arsenałem został ranny Alek, inny bohater „Kamieni na szaniec”.

Zadanie 5. (0–1)
Wyjaśnij, jaką funkcję pełnią poszczególne części tekstu *Teoria męstwa* oznaczone numerami 1.–3.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia […] innych tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. […] wstęp, rozwinięcie, zakończenie).
Klasy VII i VIII
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Zasady oceniania
1 pkt – poprawna odpowiedź uwzględniająca trzy części tekstu.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Część 1. stanowi wstęp, wprowadzenie do rozważań na temat męstwa i odwagi, część 2. to rozwinięcie, zilustrowanie przykładami wskazanej różnicy w pojęciach, a część 3. stanowi podsumowanie, wskazanie cech odróżniających obie postawy.

Zadanie 6. (0–1)
Z tekstu Józefa Bocheńskiego wypisz dwa przykłady środków językowych, za pomocą których autor osiągnął spójność tekstu.

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia […] innych tekstów kultury.
II. Kształcenie językowe.
6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi […] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
9) zna […] zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.
Klasy VII i VIII
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
najpierw, otóż, ale to nie wystarcza, zatem

Zadanie 7. (0–1)

Podaj inny przymiotnik, którego pisownia przez „ż” ilustruje tę samą zasadę ortograficzną co w słowie *odważny*.

.....

Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego […] pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.

Wymaganie szczegółowe
Klasy IV–VI
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
poważny, rozważny, węższy, mężny

Tekst 2.

Maria Ossowska

RYCERZ W ŚREDNIOWIECZU

Przyjrzyjmy się głównym rysom, które miały charakteryzować ideał rycerza.

Rycerz musiał być w zasadzie dobrze urodzony. Mówię „w zasadzie", bo można było być pasowanym na rycerza za szczególne sukcesy bojowe. Można było także – i to zdarzało się coraz częściej w związku z rozrostem miast i wzmaganiem się ich znaczenia – nabyć ten przywilej. [...]

Rycerz miał promieniować urodą i wdziękiem. Urodę tę podnosił zwykle strój świadczący o zamiłowaniu do złota i drogich kamieni. Nie byle jaka musiała być także zbroja i uprząż. [...]

Rycerz musiał być silny. Siła ta była niezbędna do dźwigania zbroi, która ważyła 60–80 kilo. [...] Znaczenie siły fizycznej będzie – jak zauważają niektórzy – umniejszał rozwój techniki.

Od rycerza oczekiwano, by był nieustannie zaprzątnięty swoją sławą. Szlacheckie pochodzenie – pisał uczeń Arystotelesa – Teofrast – ma to do siebie, że człowiek, któremu przysługuje, jest bardziej chciwy sławy niż inni. Wymagała ona ciągłego podtrzymywania, ciągłej próby. [...] Duma jest w pełni usprawiedliwiona, byle nie przesadna. [...]

Kto chce należeć do rycerzy, musi rozpocząć nowe życie, modlić się, unikać grzechu, pychy i podłości. Musi on bronić Kościoła, wdowy i sieroty, a także opiekować się ludnością. Musi być waleczny, lojalny i nie pozbawiać nikogo jego własności. Obowiązuje go wojna w słusznej sprawie. Musi być wielkim podróżnikiem szukającym udziału w turniejach i walczącym dla damy swego serca.

Gdy mówimy o rycerskości dzisiaj, mamy zwykle na myśli przede wszystkim postawę wobec wroga i wobec kobiety. Wejrzyjmy kolejno w jej bardziej szczegółową charakterystykę.

O chwale rycerza decydowało nie tyle zwycięstwo, ile to, jak walczył. Walka mogła dla niego bez ujmy kończyć się klęską i śmiercią […]. Śmierć na polu walki była nawet dobrym zakończeniem jego biografii, bo trudno było dopuścić do życia w starczym niedołęstwie. Fair play[1] obowiązujący w walce, dyktowany był [...] przez szacunek dla przeciwnika, dumę, postawę zabawową, lęk przed odwzajemnieniem i wreszcie humanitaryzm. [...] Jeżeli rycerz, z którym się walczyło, spadł z konia (a w zbroi nie mógł podnieść się o własnych siłach), ten, kto go strącił, sam także zsiadał z konia, żeby wyrównać szanse.

Na podstawie: Maria Ossowska, *Ethos rycerski i jego odmiany,* Warszawa 1973.

[1] Fair play – (z ang.) uczciwa gra lub walka sportowa; uczciwe postępowanie w stosunkach z ludźmi.

Zadanie 1. (0–2)

Uzupełnij poniższy tekst w taki sposób, aby stanowił streszczenie fragmentu *Rycerz w średniowieczu* Marii Ossowskiej.

Tematem tekstu Marii Ossowskiej jest .....

.....

Autorka skupia się na .....

.....

i dowodzi, że .....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia […] innych tekstów kultury.
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
3) określa temat i główną myśl tekstu.
Klasy VII i VIII
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje […].
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
2) wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, […] streszcza […].

Zasady oceniania
2 pkt – poprawne określenie tematu i tego, co na ten temat powiedziano w tekście; zachowanie właściwego poziomu uogólnienia.
1 pkt – poprawne określenie tematu i tego, co na ten temat powiedziano w tekście; zaburzony poziom uogólnienia.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Uwaga.
Uczeń otrzymuje 0 punktów, jeśli jego wypowiedź w całości składa się z fragmentów przepisanych z tekstu „Rycerz w średniowieczu”.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty
Tematem tekstu Marii Ossowskiej jest *kodeks rycerski*. Autorka skupia się na *przedstawieniu warunków, jakie powinien spełniać ktoś, kto pretenduje do miana rycerza*, i dowodzi, że *zasady zachowania i postawy, które prezentuje w artykule, czyniły rycerzy ludźmi honoru, godnymi najwyższego uznania*.

Zadanie 2. (0–3)
Uzupełnij tabelę. Wpisz trzy cechy, jakimi według Marii Ossowskiej powinien się odznaczać rycerz, a następnie do każdej cechy podaj po jednym przykładzie bohatera literackiego i sytuacji potwierdzającej jego rycerskość.

Cecha	Bohater	Sytuacja potwierdzająca rycerskość

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
Klasy VII i VIII
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje […].

Zasady oceniania
3 pkt – poprawne określenie trzech cech, podanie odpowiadających im przykładów bohaterów oraz sytuacji potwierdzających wykazaną przez nich cechę.
2 pkt – poprawne określenie dwóch cech, podanie odpowiadających im przykładów bohaterów oraz sytuacji potwierdzających wykazaną przez nich cechę.
1 pkt – poprawne określenie jednej cechy, podanie odpowiadającego jej przykładu bohatera oraz sytuacji potwierdzającej wykazaną przez niego cechę.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 3 punkty

Cecha	Bohater	Sytuacja potwierdzająca rycerskość
waleczność	Zbyszko z Bogdańca	bohater broni chorągwi polskich wojsk w czasie bitwy pod Grunwaldem
opiekuńczość	Staś Tarkowski	bohater opiekuje się swoją towarzyszką Nel
lojalność	Alek	bohater podejmuje próbę odbicia przyjaciela (Rudego) z rąk gestapowców

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwa odpowiedź spośród podanych.

Aby zachować sens i poprawność językową wypowiedzenia *Szlacheckie pochodzenie* [...] *ma to do siebie, że człowiek, któremu przysługuje, jest bardziej chciwy sławy niż inni*, przymiotnik *chciwy* można zastąpić wyrazem

A. *chytry*.
B. *żądny*.
C. *chcący*.
D. *potrzebny*.

Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].
6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi […] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
    8) rozróżnia synonimy, […] rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.
Klasy VII i VIII
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
    1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa [...];
    5) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 4. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

PAPKIN
[…]
Jestem Papkin – lew Północy,
Rotmistrz sławny i kawaler –

okazując gestem wstęgi orderowe

Tak, siak, tędy i owędy.
Mądry w radzie, dzielny w boju,
Dusza wojny, wróg pokoju.
[…]

Aleksander Fredro, *Zemsta*, [w:] tegoż, *Wybór komedii*, Wrocław 2018.

Na podstawie fragmentu wypowiedzi Papkina można sądzić, że jest on rycerzem. Odwołując się do *Zemsty* Aleksandra Fredry oraz tekstu Marii Ossowskiej, uzasadnij dwoma argumentami, że Papkin <u>nie spełnia</u> wymagań stawianych rycerzom.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […].
III. Tworzenie wypowiedzi.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
    9) charakteryzuje bohaterów [...] w czytanych utworach.
Klasy VII i VIII
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
    1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje […].
1. Elementy retoryki. Uczeń:
    4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia […] argumentów […].
Lektura obowiązkowa:
Aleksander Fredro, *Zemsta*.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne zapisanie dwóch argumentów wskazujących na znajomość zarówno tekstu Marii Ossowskiej jak i lektury obowiązkowej.

1 pkt – poprawne zapisanie jednego argumentu wskazującego na znajomość zarówno tekstu Marii Ossowskiej jak i lektury obowiązkowej.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty

Argument 1. *Zgodnie z tekstem Ossowskiej rycerz powinien być odważny. Papkin nie postępuje jak rycerz, ponieważ zachował się jak tchórz w sytuacji konfliktu Cześnika z Rejentem, kiedy trzeba było odprawić murarzy.*

Argument 2. *Według Marii Ossowskiej rycerz powinien działać w słusznej sprawie, a Papkin próbuje wykorzystać spór Cześnika i Rejenta dla własnych korzyści. Nie zachowuje się uczciwie wobec nich, a według tekstu Ossowskiej rycerz powinien być lojalny.*

Zadanie 5. (0–2)

Wykorzystując znaczenie podanych związków frazeologicznych, sformułuj zasady, których powinien przestrzegać rycerz. Nie przepisuj przykładów z ramki.

wrócić z tarczą, rzucić rękawicę, stanąć w szranki

ZASADY RYCERZA

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

II. Kształcenie językowe.

1. Rozwijanie rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu tożsamości osobowej ucznia oraz wspólnot: […] kulturowej.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
5) […] rozumie znaczenie [związków frazeologicznych] oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.

Zasady oceniania
2 pkt – w redakcji zasad rycerskich poprawne wykorzystanie znaczenia trzech podanych związków frazeologicznych.
1 pkt – w redakcji zasad rycerskich poprawne wykorzystanie znaczenia dwóch spośród podanych związków frazeologicznych.
0 pkt – w redakcji zasad rycerskich poprawne wykorzystanie znaczenia jednego związku frazeologicznego lub odpowiedź jest niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty
1. *Rycerz powinien stawać do walki, gdyż jest to sprawa sławy i honoru.*
2. *Kiedy zachodzi taka potrzeba, rycerz powinien wypowiedzieć walkę tym, którzy krzywdzą innych.*
3. *Dzięki swojemu talentowi i umiejętnościom rycerskim rycerz powinien odnosić zwycięstwo nad wrogiem.*

Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj poniższą informację o Zawiszy Czarnym.

Zawisza Czarny z Garbowa, herbu Sulima, polski „rycerz bez skazy i zmazy”, wzór cnót rycerskich, głośny u współczesnych także dzięki swoim zwycięstwom w turniejach rycerskich.

Na podstawie: Władysław Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 2003.

W języku polskim funkcjonuje frazeologizm *polegać na kimś jak na Zawiszy*. Wybierz synonimiczne do niego sformułowanie spośród podanych poniżej.

A. *być dobrej myśli*
B. *darzyć kogoś zaufaniem*
C. *pokładać w czymś wiarę*
D. *brać coś za dobrą monetę*

Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi […] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
5) […] rozumie znaczenie [związków frazeologicznych] oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
8) rozróżnia synonimy, […] rozumie ich funkcje w tekście […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
B

Zadanie 7. (0–1)
Przeczytaj fragment legendy *O królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu*.

Merlina posłano, aby na całej ziemi angielskiej pięćdziesięciu najbardziej szlachetnych i najwaleczniejszych rycerzy wyszukał. Mieli oni dopełnić liczby wybranych, godnych zasiąść u Okrągłego Stołu. […]

Król Artur wielki Zakon Okrągłego Stołu założył, którego sława miała przetrwać wieki. Stu dwudziestu ośmiu rycerzy zaprzysięgło wówczas zwać się rycerzami Okrągłego Stołu, zasię co roku, w pierwszy dzień Zielonych Świątek, miano nowych dobierać, którzy się godnymi tego okazali. […]

Tedy bardzo uroczyście każdy z wybranych rycerzy rycerstwo prawdziwe ślubował, solennie przyrzekając – pod utratą życia, czci rycerskiej i łaski króla Artura – żadnym podłym czynem się nie splamić, królowi swemu wiernie służyć, zmiłowanie proszącym o to okazać, wobec dam zawsze dwornie się zachować i z wszelką im spieszyć pomocą, w walce o sprawę niesłuszną i zysk ziemski na celu mającą udziału nie brać.

Zaprzysięgli to wszyscy rycerze Okrągłego Stołu, młodzi i starzy zarówno. Albowiem największą to wówczas hańbą było rycerski honor splamić; przeciwnie – niezachwianie, dzielnie, dwornie i wiernie postępując, czci rycerskiej godnym się okazać było najwyższym życia celem.

U. Waldo Cutler, *O królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu*, tłum. F. Kruszewska, www.wolnelektury.pl.

Czy król Artur, przyjmując rycerzy do Zakonu Okrągłego Stołu, kierował się zasadami etosu rycerskiego, opisanymi przez Marię Ossowską? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
Klasy VII i VIII
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje […].

Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna wynikająca z obu tekstów.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt
Tak. Król Artur kierował się zasadami etosu rycerskiego, przedstawionymi przez Marię Ossowską. Wybrani rycerze musieli złożyć ślubowanie, że będą walczyć w słusznej sprawie i przestrzegać rycerskiego kodeksu, zachowywać godność i honor.

Zadanie 8. (0–2)

8.1. Wyjaśnij, w jakim znaczeniu został użyty wyraz *rycerstwo* w zdaniu *Tedy bardzo uroczyście każdy z wybranych rycerzy rycerstwo prawdziwe ślubował.*

.....

8.2. Podaj inne niż w zadaniu 8.1. znaczenie wyrazu *rycerstwo*.

.....

Wymaganie ogólne
II. Kształcenie językowe.
6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi […] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe
Klasy VII i VIII
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
4) rozumie znaczenie homonimów;
5) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.

8.1. (0–1)
Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Wyraz „rycerstwo” został użyty w zadaniu w znaczeniu odpowiadającym cechom rycerza; ślubować rycerstwo to zobowiązanie do przestrzegania kodeksu rycerskiego.

8.2. (0–1)
Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
„Rycerstwo” – ogół rycerzy, stan rycerski.

Zadanie 9. (0–1)
Wykorzystując zasady etosu rycerskiego, opisane przez Marię Ossowską, sformułuj argument, którym potwierdzisz, że postawy Bilba i jego towarzyszy – bohaterów utworu Tolkiena pt. *Hobbit, czyli tam i z powrotem* – można określić jako rycerskie.

.....

.....

Wymagania ogólne
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury […] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
III. Tworzenie wypowiedzi.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   9) charakteryzuje bohaterów [...] w czytanych utworach.
Lektura obowiązkowa:
John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*.
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
   4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia […] argumentów […].

Zasady oceniania
1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu świadczącego o znajomości lektury obowiązkowej.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt

- *Byli rycerscy, ponieważ udali się w podróż i podjęli próbę odzyskania skarbów, wiedząc, że strzeże ich smok, którego trudno będzie pokonać.*
- *Ich postawy można określić jako rycerskie, ponieważ bronili dzielnie słusznej sprawy i nie tylko próbowali odzyskać zagrabioną własność krasnoludów, ale pokonać zło, które szerzyło się w świecie.*

Zadanie 10. (0–2)

10.1. Wpisz podane wyrazy w odpowiednie miejsca tabeli, tak aby utworzyły rodzinę wyrazów.

1. *rycerski* 2. *rycerstwo* 3. *rycerz*

Wyraz podstawowy		

Wyraz pochodny		Wyraz pochodny

10.2. Przekształć podane zdanie złożone na zdanie pojedyncze, a podkreślony wyraz zastąp odpowiednią formą wyrazu wybranego z utworzonej rodziny wyrazów. Zachowaj sens zdania.

Kto chce należeć do rycerzy, musi rozpocząć nowe życie.

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi […] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
   13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze […].

Klasy VII i VIII

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
   2) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; […] rozpoznaje rodzinę wyrazów […].
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   5) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.

10.1. (0–1)
Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie
Wyraz podstawowy: *rycerz*; wyrazy pochodne: *rycerstwo*, *rycerski*.

10.2. (0–1)
Zasady oceniania
1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt
- *Przynależność do rycerstwa wymaga rozpoczęcia nowego życia.*
- *Warunkiem przynależności do rycerstwa jest rozpoczęcie nowego życia.*

Zadanie 11. (0–3)

Zredaguj ogłoszenie na szkolną stronę internetową, w którym zachęcisz koleżanki i kolegów do obejrzenia rekonstrukcji historycznej turnieju rycerskiego. Użyj dwóch argumentów.
Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

AKTUALNOŚCI

Dodano: 5 minut temu

Rekonstrukcja historyczna turnieju rycerskiego

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi […] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.
5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania […].

Wymagania szczegółowe
Klasy IV–VI
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
   7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
   1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
   2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: [...] ogłoszenie [...].

Zasady oceniania
Treść i forma:

2 pkt	treść zgodna z poleceniem, uwzględnione 2 argumenty; uwzględnionych 5 elementów dotyczących formy: kto ogłasza? dla kogo? o czym? kiedy się odbywa? gdzie się odbywa?
1 pkt	treść zgodna z poleceniem, uwzględnione 2 argumenty; uwzględnione 4 elementy dotyczące formy: kto ogłasza? ORAZ/ALBO dla kogo? ORAZ/ALBO o czym? ORAZ/ALBO kiedy się odbywa? ORAZ/ALBO gdzie się odbywa?
0 pkt	treść niezgodna z poleceniem ALBO treść zgodna z poleceniem, ale uwzględnione tylko 3 elementy dotyczące formy: kto ogłasza? ORAZ/ALBO dla kogo? ORAZ/ALBO o czym? ORAZ/ALBO kiedy się odbywa? ORAZ/ALBO gdzie się odbywa?

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna:
1 pkt – łącznie nie więcej niż dwa błędy (językowe, ortograficzne, interpunkcyjne).
0 pkt – łącznie trzy lub więcej błędów (językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych).

UCZNIOWIE ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna:
1 pkt – łącznie nie więcej niż trzy błędy (językowe, ortograficzne, interpunkcyjne).
0 pkt – łącznie cztery lub więcej błędów (językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych).

Uwagi.
- *Jeżeli uczeń uwzględnia 5 elementów ogłoszenia, a podaje tylko jeden argument, w kryterium „Treść i forma” otrzymuje 1 punkt.*
- *Kategorie „Treść i forma” oraz „Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna” oceniamy rozłącznie.*

Przykładowa odpowiedź oceniona na 3 punkty

AKTUALNOŚCI

Dodano: 5 minut temu

Rekonstrukcja historyczna turnieju rycerskiego
Samorząd szkolny informuje uczniów naszej szkoły o wydarzeniu, które rozpocznie się w środę 20.09.2024 roku o godzinie 17.00 przed Gminnym Ośrodkiem Kultury. Klasa VII b we współpracy z Klubem Historycznym przygotowuje rekonstrukcję turnieju rycerskiego. Można będzie zobaczyć średniowieczne stroje i zbroje rycerskie, a po turnieju uczestniczyć w uczcie i spróbować dań inspirowanych dawnymi epokami. Każdy uczeń, który zechce obejrzeć rekonstrukcję turnieju, będzie mógł wziąć udział w quizie z atrakcyjnymi nagrodami.

Uczeń uzyskał 3 punkty za to rozwiązanie, w tym:
- 2 punkty za treść i formę – pełna realizacja wymagań dotyczących formy (uwzględnienie adresata, nadawcy, celu oraz miejsca i czasu wydarzenia), treści (zgodna z poleceniem, podanie dwóch argumentów);
- 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną – w pełni poprawny zapis.

Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze argumentacyjnym

Prezentowane w *Informatorze* przykładowe wypracowania są pracami uczniowskimi pozyskanymi z próbnego zastosowania i ocenionymi przez egzaminatorów. W pracach dokonano niezbędnych zmian w zakresie stylu, poprawności języka, ortografii i interpunkcji.

Temat 1. (0–20)

Każdy jest w życiu za kogoś lub za coś odpowiedzialny. Napisz rozprawkę, w której rozważysz, na czym polegała odpowiedzialność wybranych przez Ciebie bohaterów literackich. Odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.
4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
Klasy IV–VI
9) charakteryzuje […] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach […].
Klasy VII i VIII
7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi.

III. Tworzenie wypowiedzi.
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
   2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
   3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych;
   4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
   5) odróżnia przykład od argumentu;
   6) przeprowadza wnioskowanie jako element wywodu argumentacyjnego;
   7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: […] rozprawka […].

Zasady oceniania
Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–16. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowanie

Być odpowiedzialnym to znaczy być dobrym, to znaczy troszczyć się o kogoś lub o coś, poświęcić mu swój czas i uwagę. Być odpowiedzialnym to także znaczy umieć zrezygnować np. z własnej wygody. Bohaterem, którego można nazwać odpowiedzialnym, jest Mały Książę.

Chłopiec troszczy się o swój dom. Codziennie obserwuje swoją planetę i sprawdza, czy nie wyrastają na niej chwasty, które mogą zaszkodzić dobrym i pożytecznym roślinom. Wie, że zło jest łatwe do usunięcia tylko wtedy, gdy jest małe – a gdy wymknie się spod kontroli, może zniszczyć cały świat. Człowiek powinien być czujny, powinien obserwować wszystko wokół siebie i reagować na zauważone przejawy zła. Mały baobab przecież nie zagraża planecie, podobnie jak nie jest tragedią okazanie niechęci drugiemu człowiekowi – ale duży baobab planetę rozsadzi, a agresja, brak tolerancji to przyczyny niejednej wojny.

Można więc przyjąć, że Mały Książę był odpowiedzialny za istnienie swojego małego świata, zanim jeszcze poznał od Lisa tajemnicę oswajania.

A o jakiej odpowiedzialności można mówić w przypadku innych bohaterów literackich?

Odpowiedzialność za kraj widoczna jest u bohaterów „Kamieni na szaniec". Zośka, Alek i Rudy należą do tajnych organizacji. Zarówno działania w Małym Sabotażu, jak i dywersji, narażały ich na niebezpieczeństwo. Jednak Ojczyzna w ich życiu była na pierwszym miejscu i dlatego jej oddali to, co mieli najcenniejszego – własne życie.

O innym rodzaju odpowiedzialności jest mowa w powieści „Krzyżacy". Maćko z Bogdańca to rycerz, który wychowywał swojego osieroconego bratanka. Swoją misję wykonywał z tak ogromnym zaangażowaniem, że zdarzało mu się niemal uchybić godności

rycerskiej, gdy zaproponował młodzieńcowi ucieczkę z więzienia w przebraniu. Dobro bratanka było dla Maćka najważniejsze.

Przywołani bohaterowie literaccy są osobami odpowiedzialnymi: za bliskich, za ojczyznę, za planetę. I choć skutki tej odpowiedzialności były różne, wszyscy bohaterowie realizowali swoje powinności.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – rozprawka; zostały uwzględnione pozostałe elementy polecenia – uczeń odwołuje się do wybranej lektury obowiązkowej (*Mały Książę*) oraz do innych utworów literackich; wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
2. Elementy retoryczne: 5 pkt – pogłębiona argumentacja; argumenty zilustrowane trafnymi przykładami z lektur; argumenty uporządkowane (uczeń zaczyna od odpowiedzialności za planetę – *Mały Książę*; przechodzi do argumentów dotyczących ojczyzny – *Kamienie na szaniec*, a kończy pracę argumentem odnoszącym się do rodziny – *Krzyżacy*).
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 pkt – funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej, funkcjonalne wykorzystanie innych tekstów literackich; poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 pkt – zgodna z formą wypowiedzi, wypowiedź spójna i logiczna podzielona na funkcjonalne, graficznie wyodrębnione akapity.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Temat 2. (0–20)

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że to, jakimi jesteśmy ludźmi, zależy od nas samych? Napisz rozprawkę, w której przedstawisz swoje stanowisko. W uzasadnieniu odwołaj się do lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.
4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
Klasy IV–VI
9) charakteryzuje […] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach […].
Klasy VII i VIII
7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi.

III. Tworzenie wypowiedzi.
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
   2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
   3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych;
   4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
   5) odróżnia przykład od argumentu;
   6) przeprowadza wnioskowanie jako element wywodu argumentacyjnego;
   7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: […] rozprawka […].

Zasady oceniania
Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–16. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowania

Przykład 1.

W dzisiejszych czasach wielu ludzi sądzi, że sukcesy innych, ich godne naśladowania cechy są zasługą przede wszystkim czynników zewnętrznych. Oczywiście są one ważne. Wspierająca rodzina, brak problemów finansowych, dobra szkoła i grono znajomych są jednak tylko dobrym początkiem. Według mnie to, jakim ktoś jest człowiekiem, zależy od niego samego.

Dobrego sportowca nie czynią tylko sprzęt i talent. Najważniejsze są zdeterminowanie, chęć rozwoju i zaangażowanie. To od nich zależy, co ktoś osiągnie.

Kto nie zna Alka, Rudego i Zośki, głównych bohaterów „Kamieni na szaniec" Aleksandra Kamińskiego? Pochodzili oni z dobrych, wspierających rodzin, jednak, jak sam narrator stwierdza, nie tylko dzięki temu stali się tak wspaniałymi, godnymi naśladowania ludźmi. Harcerze byli zdeterminowani, odważni i szlachetni. Nie spoczywali na laurach, tylko nieustannie starali się rozwijać i udoskonalać swoje charaktery. Nikt nie kazał im walczyć z okupantem. Mogli kochać ojczyznę, siedząc spokojnie w domu. Oni jednak wybrali tę niebezpieczniejszą drogę. Brali udział w akcjach sabotażowych i dywersyjnych, nieraz się w nich wyróżniając ze względu na swój upór, waleczność i oddanie sprawie. Pięknie żyli i pięknie umierali, a było to tylko i wyłącznie ich zasługą, gdyż to oni z własnej woli walczyli za Polskę, rozwijając się przy tym zarówno w sferze psychicznej, jak i fizycznej. Co najważniejsze, nigdy się nie poddawali. Historia ta pokazuje, że życie człowieka zależne jest od jego uporu i dążenia do ciągłego rozwoju. Dobry start jest tylko ułatwieniem na samym początku wyboistej drogi.

Kolejnym bardzo istotnym aspektem kształtującym ludzkie losy są wartości, jakimi dana osoba się kieruje, które, jak wiadomo, każdy wybiera samodzielnie. Ebenezer Scrooge, główny bohater „Opowieści wigilijnej" Charlesa Dickensa, nie zawsze był tak zgorzkniały, oziębły i samotny. Kiedy jeszcze pracował jako praktykant u Fezziwiga, potrafił cieszyć się życiem, bawił się na świątecznych kolacjach. Miał przyjaciół, a nawet znalazł kochającą narzeczoną – Bellę. Jednak z czasem wszystkie inne wartości w życiu mężczyzny zaczęła przyćmiewać żądza pieniędzy, bogactwa. Stawał się coraz bardziej oziębły, bezwzględny, skąpy. Ukochana go zostawiła, gdyż zauważyła tę zmianę w jego postępowaniu. Nawet to nie wywołało jakiejś zdecydowanej reakcji u Ebenezera. Ostatecznie stał się chciwy, okrutny, niewrażliwy na losy innych. Ludzie zaczęli się go bać, jednak właściciel kantoru nie przejmował się tym. To, jakim Scrooge stał się człowiekiem, było winą jego samego, gdyż zaczął się kierować żądzą pieniądza. Potwierdza się więc opinia, że wielki wpływ na charakter człowieka ma obrany przez niego samego cel.

Przywołane przeze mnie historie pokazują, że to, kim człowiek się staje, zależy od niego samego. Od tego, jakimi wartościami się kieruje, czy jest wystarczająco zawzięty i zdeterminowany, by podjąć działania i rozwijać się. Dobre warunki życia zawsze będą pożądane i cenione, jednak nie można zapominać, że tak naprawdę wszystko jest w rękach człowieka.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – rozprawka; zostały uwzględnione pozostałe elementy polecenia – uczeń odwołuje się do lektury obowiązkowej (*Kamienie na szaniec*) oraz do innego utworu literackiego (*Opowieść wigilijna*); wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
2. Elementy retoryczne: 5 pkt – pogłębiona argumentacja; argumenty zilustrowane trafnymi przykładami z lektur; argumenty uporządkowane.
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 pkt – funkcjonalne wykorzystanie znajomości *Kamieni na szaniec*, funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego (*Opowieść wigilijna*); poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 pkt – zgodna z formą wypowiedzi, wypowiedź spójna i logiczna podzielona na funkcjonalne, graficznie wyodrębnione akapity.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Przykład 2.

Wszyscy ludzie są inni, mogą różnić się wyglądem, charakterem oraz warunkami życia w swoim otoczeniu. Według mnie to, jakimi jesteśmy ludźmi, zależy od nas samych. Postaram się to udowodnić, odwołując się do losów bohaterów literackich.

Niektórzy zmieniają się na lepsze, gdy sami zauważą, jacy są naprawdę. Właśnie w ten sposób postąpił Ebenezer Scrooge, bohater książki pt. „Opowieść wigilijna" Charlesa Dickensa. Scrooge od zawsze był egoistycznym i bezuczuciowym mężczyzną. Nie lubił innych osób, nikomu nie pomagał, nie utrzymywał też kontaktów ze swoją rodziną. Jego życie zmieniło się pod wpływem wydarzeń, które miały miejsce podczas Świąt Bożego Narodzenia. Odwiedziły go wtedy cztery duchy, z których jeden to duch zmarłego wspólnika. Bohater dowiedział się wtedy od Marleya, że czeka go taki sam los, jak los jego dawnego wspólnika. Ale to dopiero duchy przeszłych, teraźniejszych i przyszłych świąt uzmysłowiły

mu, jak bardzo źle postępuje. Największe wrażenie wywarła na nim wizyta na cmentarzu. W świąteczny poranek Ebenezer szczęśliwy, że wszystko, co go spotkało, było tylko złym snem, postanowił odmienić swoje życie, stać się lepszym człowiekiem i zmienić postępowanie. Bobowi zatrudnionemu w jego kantorze dał podwyżkę i poprosił przypadkowego przechodnia, aby dostarczył mu indyka. Wesoły i uśmiechnięty zaczął spacerować po ulicach Londynu. Scrooge to postać, która może być przykładem tego, że można samemu zdecydować o tym, jacy jesteśmy.

Kolejnym bohaterem, którego losy potwierdzają postawioną przeze mnie tezę, jest Marek Winicjusz z powieści Henryka Sienkiewicza pt. „Quo vadis". Bohater, kiedy poznał Ligię, postanowił ją zdobyć. Nie kochał jej, ale chciał ją zmusić, żeby z nim była. Kierował nim egoizm, nie liczył się też z uczuciami dziewczyny. Ligia wiedziała, że Marek nie traktuje jej poważnie, liczy się tylko jej wygląd, a nie osobowość. Z czasem główny bohater zrozumiał, że darzy Ligię wyjątkowym uczuciem i postanowił się zmienić. Zaczął inaczej traktować ludzi, postanowił poznać lepiej religię wyznawaną przez dziewczynę, a z czasem przyjął też chrześcijaństwo. Kiedy Neron oskarżył chrześcijan o podpalenie Rzymu i Ligia została uwięziona, Marek gotów był oddać za nią swoje życie. Wszelkimi sposobami próbował ocalić ukochaną. Dziewczyna doceniła jego starania, dostrzegła, jak wielką przeszedł przemianę, i przyjęła jego oświadczyny. Winicjusz zmienił się dla ukochanej, ponieważ wiedział, że jeśli tego nie zrobi, ona nigdy go nie pokocha.

Przywołane przeze mnie losy bohaterów literackich potwierdziły, że jeśli jesteśmy zdeterminowani i bardzo nam na tym zależy, możemy zmienić to, kim jesteśmy. Ebenezer Scrooge, zobaczywszy swoje życie z innej perspektywy, zrozumiał, że musi się zmienić. Marek Winicjusz dla ukochanej przeszedł przemianę i ze złego człowieka stał się kochającym chrześcijaninem. Losy tych postaci potwierdzają, że to, jakimi jesteśmy ludźmi, zdecydowanie zależy od nas samych.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – rozprawka; zostały uwzględnione pozostałe elementy polecenia (uczeń odwołuje się do lektury obowiązkowej (*Opowieść wigilijna*) oraz do innego utworu literackiego (*Quo vadis*); wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
2. Elementy retoryczne: 5 pkt – pogłębiona argumentacja; argumenty zilustrowane trafnymi przykładami z lektur; argumenty uporządkowane.
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 pkt – funkcjonalne wykorzystanie znajomości *Opowieści wigilijnej*, funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego (*Quo vadis*); poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 pkt – kompozycja zgodna z formą wypowiedzi; graficznie wyodrębnione akapity.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Temat 3. (0–20)

Napisz przemówienie, w którym zachęcisz rówieśników do czytania książek. W przemówieniu przywołaj przykład bohatera z lektury obowiązkowej, którego życie zmieniło się pod wpływem książek, i napisz, na czym ten wpływ polegał. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.
4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
Klasy IV–VI
9) charakteryzuje […] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach […].
Klasy VII i VIII
7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi.

III. Tworzenie wypowiedzi.
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
   2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
   3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych;
   4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
   5) odróżnia przykład od argumentu;
   6) przeprowadza wnioskowanie jako element wywodu argumentacyjnego;
   7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: […] przemówienie […].

Zasady oceniania
Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–16. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowania

Przykład 1.

Uczniowie klasy ósmej A!

Z pewnością wielu z Was myśli, że na temat zalet płynących z czytania książek powiedziano już wszystko. Otóż moje przemówienie skierowane jest do tych, którzy spędzają wolny czas, bez reszty pogrążając się w wirtualnej rzeczywistości, a czytanie książek kojarzą jedynie z nudą i stratą czasu. Swoje słowa kieruję też do wszystkich Was – uczniów klasy 8 A, którzy chcą dobrze zdać egzamin i dostać się do wymarzonej szkoły.

Wszystkim Wam mówię dzisiaj: WARTO CZYTAĆ KSIĄŻKI!

Na uwagę zasługują losy bohatera noweli autorstwa Henryka Sienkiewicza pt. „Latarnik". Skawiński to uczestnik powstania listopadowego. Z przyczyn politycznych musiał emigrować za granicę, tułał się po wielu krajach i wykonywał wiele prac, aby się utrzymać. Nigdzie nie mógł zagrzać miejsca. Czuł się stary i opuszczony, stracił sens życia. Po wielu latach udało mu się odnaleźć schronienie w Aspinwall, gdzie pracował jako latarnik. Jednak cały czas Skawiński czuł się wyobcowany, samotny. Dopiero przypadek sprawił, że w jego ręce dostała się książka i była to książka dla niego niezwykła – „Pan Tadeusz". Jej lektura sprawiła, że serce bohatera zaczęło uderzać szybciej, a on sam odnalazł swoją tożsamość. I chociaż musiał opuścić latarnię i udać się znów na tułaczkę, to robił to z lżejszym sercem niż kiedyś, bo odchodził z kawałkiem ojczyzny pod pachą (Skawiński zabrał ze sobą w drogę książkę – „Pana Tadeusza").

Jeśli czytamy książki, jesteśmy bogatsi o wiedzę, którą można zastosować w wielu sytuacjach. Hermiona – bohaterka cyklu o Harrym Potterze – ze względu na swoje pochodzenie była źle traktowana przez uczniów Hogwartu. Jednak dzięki swojej pracy

i zdobytej wiedzy zyskała uznanie nauczycieli, a dla uczniów stała się autorytetem. Spędzała długie godziny w bibliotece, a dzięki wiadomościom, które tam zdobywała, pomagała Harry'emu i Ronowi rozwiązywać zagadki, a także wielokrotnie wybawiła swoich przyjaciół z opresji.

Do kogo nie przemawiają ani autorytety, ani przykłady literackie, ten może spojrzeć na wnioski płynące z doświadczenia. Jeśli porozmawiamy z naszymi starszymi kolegami i koleżankami, okaże się, że ci, którzy czytali książki, z łatwością potrafią znaleźć odpowiednie rozwiązania trudnych spraw, mają duży zasób słownictwa i potrafią uzasadniać swoje zdanie.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 punkty – wypowiedź zgodna z formą wskazaną w poleceniu (przemówienie), zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu (zachęcenie rówieśników do czytania książek; przywołanie bohatera literackiego – latarnika, którego życie zmieniło się pod wpływem książki); wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu (roli książek).
2. Elementy retoryczne: 5 punktów – praca spełnia wszystkie wymagania na 5 punktów (argumentacja pogłębiona, logicznie uporządkowana; argumenty odwołujące się do emocji, faktów i logiki, poparte przykładami).
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 punkty – funkcjonalne wykorzystanie znajomości *Latarnika* i innego tekstu literackiego; poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 pkt – zgodna z formą wypowiedzi, wypowiedź spójna i logiczna podzielona na funkcjonalne, graficznie wyodrębnione akapity.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Przykład 2.

Drodzy Koledzy i Koleżanki!

Dzisiaj chciałabym Was przekonać do czytania książek. To zajęcie może Wam się wydawać nudne, ale tak wcale nie musi być. Wystarczy spojrzeć na tych, którzy choćby od czasu do czasu sięgają po jakąś lekturę. Z takimi osobami rozmawia się ciekawiej. Można im zadawać różne pytania, a oni często znają na nie odpowiedzi, a ponadto umieją również powiedzieć, co sami myślą na dany temat.

Tak więc sądzę, że czytanie książek rozwija wyobraźnię i poszerza wiedzę.

Również lektury szkolne pokazują nam, że bohaterowie literaccy czytali książki. Jednym z nich był Skawiński – bohater „Latarnika". Skawiński brał udział w powstaniu listopadowym i dlatego musiał opuścić kraj. Tułał się po całym świecie i szukał pracy. Wszędzie czuł się obco. Dopiero w Aspinwall odnalazł względny spokój. I tutaj stała się rzecz nieoczekiwana. W ręce starca wpadła książka – „Pan Tadeusz". To zupełnie odmieniło życie Skawińskiego. Przede wszystkim ożyło jego uczucie do ojczyzny – Skawiński znów poczuł się Polakiem kochającym kraj, za wolność którego walczył. Niestety musiał opuścić latarnię, ponieważ w czasie, gdy on czytał i zapomniał zapalić latarnię, o pobliskie skały rozbił się statek. Bohater z tego powodu stracił pracę w latarni.

Wynika z tego, że książki mogą czasami bardzo zmienić życie człowieka. Zawsze jednak warto je czytać.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 punkty – wypowiedź zgodna z formą wskazaną w poleceniu (przemówienie), zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu (zachęcenie rówieśników do czytania książek; przywołanie bohatera literackiego – latarnika, którego życie zmieniło się pod wpływem książki); w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu (roli książek).
2. Elementy retoryczne: 3 punkty – powierzchowna argumentacja; w wypowiedzi brak wnikliwości; jeden argument, który nie został zilustrowany odpowiednim przykładem.
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 1 punkt – częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej (przywołana lektura jest luźno związana ze sformułowanym argumentem); poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 pkt – kompozycja zgodna z formą wypowiedzi; graficznie wyodrębnione akapity;
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 3 pkt – zadowalający zakres środków językowych (składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu)
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze twórczym

Temat 1. (0–20)

Napisz opowiadanie o spotkaniu jednego z bohaterów wybranej lektury obowiązkowej z bohaterem innego utworu literackiego, w czasie którego jeden z nich przedstawi najśmieszniejszą sytuację ze swojego życia. Wypracowanie powinno dowodzić, że bardzo dobrze znasz obie wybrane postacie. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.
4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
Klasy IV–VI
9) charakteryzuje […] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach […].
Klasy VII i VIII
7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi.
III. Tworzenie wypowiedzi.
Klasy IV–VI
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: […] opowiadanie (twórcze […]) […].

Klasy VII i VIII

1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
   2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi […];
   3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami […].

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–16. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowania

Przykład 1.

Późnym wieczorem Rejent Milczek za oknem dostrzegł dziwaczną postać. Nie zastanawiając się ani chwili, ruszył ku krętym zamkowym schodom i zbiegł na sam dół. Jego oczom ukazał się niecodzienny widok. Na chudej szkapinie siedział okrakiem niemłody rycerz w zbroi. Powoli zbliżył się do Rejenta, po czym przemówił:

– Jam jest waleczny rycerz Don Kichot z La Manchy. Poszukuję wybranki mego serca, Dulcynei. Czy w tym zamku ją znajdę?

– Drogi rycerzu – wyszeptał szlachcic. – Witaj w murach tego zamku. Jestem Rejent Milczek, jego właściciel… a właściwie jego połowy, i wiem, że nie zamieszkuje go żadna Dulcynea.

Rycerz wyraźnie posmutniał.

– Cóż, nie ustanę w poszukiwaniach. Poprzysiągłem, że honoru mej ukochanej bronić będę po kres moich dni. Choćbym miał stanąć do pojedynku ze wszystkimi olbrzymami, które żyją w tej krainie! – wykrzyczał rycerz.

– Ciszej, proszę, mam bardzo wrażliwy słuch – wysyczał Rejent.

Rycerz nadal mówił pełnym głosem:

– Pamiętam najtrudniejszą potyczkę, którą stoczyłem. Olbrzym miał potężne ramiona, którymi wciąż kręcił i machał jak skrzydłami. Większy był ode mnie, ale i tak pokonałem go bez wysiłku. Honor mej Dulcynei został ocalony, choć nie rozumiem, dlaczego świadkowie śmiali się do rozpuku i twierdzili potem, żem walczył z… wiatrakiem…

– Ciii – zasyczał ponownie Rejent.

Rycerz zsiadł ze swojej szkapy i obaj udali się do komnaty Rejenta.

– Długo już tak poszukujesz wybranki swego serca?

– Och, życie całe – westchnął.

– Rozumiem cię, ja także chciałbym znaleźć towarzyszkę życia, bo samotność mi ostatnio dokucza. A gdyby jeszcze była zamożna!... Czynię nawet starania o pewną damę, Podstolinę. Cześnik, mój sąsiad, także do niej smali cholewki, ale on jest schorowany; kto wie, czy starczy mu sił i zdrowia… cóż… Jeśli taka wola nieba, z nią się zawsze zgadzać trzeba… – Na ustach Rejenta pojawił się wyraz udawanego smutku.

– A jeśli Podstolina odmówi ci swej ręki, czy będziesz o nią walczył?

Rejent spojrzał groźnie na swego rozmówcę i odrzekł szybko:

– Chyba już najwyższy czas, abyś wyruszył w dalszą drogę.

Don Kichot założył na głowę lekko pordzewiały hełm i powoli ruszył ku drzwiom.

– Dziękuję za gościnę i rozmowę. Ruszam pokonać wszystkie olbrzymy, które staną na mej drodze do ukochanej. Muszę ją odnaleźć.

– Bywaj zdrów.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 punkty – wypowiedź zgodna z formą wskazaną w poleceniu (opowiadanie twórcze); zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu (spotkanie bohatera wybranej lektury obowiązkowej (*Zemsta*) z innym bohaterem literackim – Don Kichotem – przedstawienie najśmieszniejszej sytuacji); w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
2. Elementy twórcze: 5 punktów – funkcjonalna narracja; logiczny układ zdarzeń; urozmaicona fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie: opisu, charakterystyki bohaterów, określenie czasu i miejsca akcji, dialog, puenta; twórcze wykorzystanie treści *Zemsty* i *Don Kichota*.
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 1 punkt – funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej oraz innego tekstu literackiego; błąd rzeczowy dotyczący starań Rejenta o Podstolinę.
4. Kompozycja tekstu: 2 pkt – zgodna z formą wypowiedzi, wypowiedź spójna i logiczna podzielona na funkcjonalne, graficznie wyodrębnione akapity.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Przykład 2.

Promienie słońca zaczęły zaglądać do pokoju przez uchylone okno.

– Ani jednej chmury na niebie – mruknął zdziwiony sam do siebie Cześnik Raptusiewicz. Postanowił wykorzystać piękną pogodę i udał się na spacer. Rozkoszował się ciszą panującą w parku, gdy nagle poczuł lekkie uderzenie w plecy. Odwrócił się i zobaczył toczącą się po ziemi piłkę i biegnących w jej kierunku dwóch chłopców. Nie na darmo zwał się Raptusiewiczem, natychmiast rozzłościła go myśl, że tak zakłócono mu spokój. Pospiesznie chwycił piłkę i czekał, kiedy chłopcy podbiegną do niego.

Zdyszani dotarli do Cześnika, po czym odczekali chwilę.

– Józinek… znaczy się Józef Pałys, proszę pana – przedstawił się pierwszy z nich.

– Ignacy Grzegorz – dodał drugi.

– Cześnik. Cześnik Raptusiewicz – szlachcic z powagą przywitał się z chłopcami, zaskoczony trochę.

Drugi chłopiec co chwila tylko szturchał Józinka i wykłócał się z nim, co on najlepszego zrobił.

– Przyszliśmy po piłkę – oznajmił Józinek.

„A to bezczelny…” – pomyślał Cześnik. Został uderzony piłką, a do tej pory nie usłyszał żadnego „przepraszam”.

– Ciekawe, mocium panie… – sprowokował go szlachcic.

Chłopcy zaczęli się sprzeczać na dobre. Starszy chłopak ciągle upominał Józinka, by ten nie zapominał o kulturalnym zachowaniu. Jednak młodszy tylko przedrzeźniał kuzyna, strojąc głupie miny. Niespodziewanie Cześnik roześmiał się. Zdał sobie sprawę, jak śmiesznie musiał wyglądać, sprzeczając się ze swoim sąsiadem o naprawę muru granicznego w ich zamku.

– Powiem wam, chłopcy, że nie różnimy się tak bardzo – rzekł.

– A to dlaczego? – zainteresował się Józinek.

– Otóż razem z mym sąsiadem Rejentem od niepamiętnych czasów toczymy spór. Ile było przy tym złości i śmiechu, tego nigdy nie zapomnę. Dogryzaliśmy sobie na tysiąc możliwych sposobów. Doprowadziło to nawet do tego, iż Rejent chciał własnego syna ożenić z kobietą, której ten syn nie kochał, żeby tylko mnie rozzłościć.

Józinek roześmiał się z historii i przyjął ją z entuzjazmem, spoglądając na rozbawionego Ignacego Grzegorza.

– Powiem panu, że ostatnio nie śmialiśmy się tak bardzo z żadnej historii.

– No, mocium panie, na mnie już pora, chłopcy – rzekł Cześnik, kopnął piłkę w ich stronę, chłopcy pomachali mu na pożegnanie, a on kontynuował swój spacer.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 punkty – wypowiedź zgodna z formą wskazaną w poleceniu (opowiadanie twórcze); zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu (spotkanie bohatera wybranej lektury obowiązkowej z innym bohaterem literackim, przedstawienie najśmieszniejszej sytuacji); w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
2. Elementy twórcze: 5 punktów – funkcjonalna narracja; logiczny układ zdarzeń; urozmaicona fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie: opisu, charakterystyki bohaterów, określenie czasu i miejsca akcji, puenty, wprowadzenie dialogu; twórcze wykorzystanie treści lektury
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 punkty – funkcjonalne wykorzystanie znajomość lektury obowiązkowej i innego tekstu literackiego; poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 punkty – zgodna z formą wypowiedzi, spójna, logiczna, funkcjonalne akapity wydzielone treściowo i graficznie.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Temat 2. (0–20)

Napisz <u>opowiadanie</u> o spotkaniu z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej, który podczas spotkania nauczył Cię czegoś ważnego. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich […].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
II. Kształcenie językowe.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami […] pisowni polskiej.
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi […] pisemnych.
4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
Klasy IV–VI
9) charakteryzuje […] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach […].
Klasy VII i VIII
7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi.
III. Tworzenie wypowiedzi.
Klasy IV–VI
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
1) tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: […] opowiadanie (twórcze […]) […].
Klasy VII i VIII
1. Elementy retoryki. Uczeń:
1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi […];

3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami […].

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–16. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowania

Przykład 1.

– Kochanie, czy przyjedziesz do nas dzisiaj na Wigilię? Proszę cię, przyjedź! – namawiała mnie mama.

– Mamo, jestem dorosła. Wigilia jest dla maluszków. Ja tam uważam, że to całe Boże Narodzenie nie ma żadnego sensu – odparłam, jednocześnie pisząc wiadomość tekstową do koleżanki: „Tak. Przyjdę na dyskotekę.”

– Tak dawno cię nie widzieliśmy. Tata i ja bardzo za tobą tęsknimy – nie dawała za wygraną mama.

– Przecież często ze sobą rozmawiamy – odparłam, zastanawiając się, jak najuprzejmiej będzie zakończyć te namowy. Nie bardzo miałam ochotę iść do rodziców na Wigilię.

– Przez telefon to nie to samo!

– No może i nie. Słuchaj, mamo, muszę już kończyć. Chyba słyszę, że ktoś mnie woła – skłamałam i przerwałam połączenie. Przez chwilę poczułam lekkie wyrzuty sumienia, ale zaraz potrząsnęłam głową, odpędzając takie myśli. Kiedy miałam do wyboru Wigilię lub dyskotekę, nie musiałam się długo zastanawiać.

Nagle poczułam dziwną, nieodpartą senność. Zachwiałam się i prawie spadłam z krzesła. Ostatnią rzeczą, jaką zdołałam zapamiętać, było doczołganie się do łóżka.

Obudziłam się na środku ruchliwej ulicy. Byłam przerażona. Zupełnie nie rozumiałam, co się stało – przecież położyłam się spać we własnym łóżku! Jednak nie to było najdziwniejsze. Przypadkowi przechodnie zdawali się przeze mnie przenikać, jakbym była jakimś niematerialnym widmem! Co tu się działo?!

Nagle zobaczyłam jakiegoś staruszka. Patrzył wprost na mnie, jakby był jedyną osobą, która mnie widzi. Szczerze mówiąc, nie był zbyt ładny. Miał siną, obwisłą skórę i haczykowaty nos. Ale uśmiechał się tak szeroko i z jego twarzy promieniowała taka radość, że miało się ochotę spojrzeć na niego jeszcze raz.

– Witaj – rzucił w moją stronę uprzejmie. – Czy jesteś kolejnym Duchem Świąt Bożego Narodzenia?

– Nie jestem duchem – oburzyłam się.

– To naprawdę bardzo ciekawe! – zawołał radośnie staruszek. – W takim razie zapraszam cię na herbatę i ciasteczka – dodał i wszedł do pobliskiego domu. Nie bardzo wiedząc, co innego miałabym zrobić, poszłam za nim. Po chwili znaleźliśmy się w małym, przytulnym pokoiku. Staruszek przyrządził herbatę i wyjął ciasteczka z kredensu, po czym usiadł naprzeciwko mnie.

– Więc zapewne chciałabyś dowiedzieć się, dlaczego myślałem, że jesteś duchem, prawda? – zapytał z uśmiechem.

Nie było to pytanie, które trapiło mnie najbardziej, ale kiwnęłam głową.

– Och, to bardzo ciekawa historia! – zawołał mężczyzna i zaczął opowiadać.

To było niesamowite. Dowiedziałam się, że nazywa się Ebenezer Scrooge i że kiedyś był naprawdę okropnym człowiekiem, któremu zależało tylko na pieniądzach. Jednak pewnego dnia odwiedził go duch jego zmarłego wspólnika, a później jeszcze trzy inne duchy, które pokazały mu przeszłe, teraźniejsze i przyszłe Święta Bożego Narodzenia. Doświadczenia te tak go odmieniły, że od tego czasu zupełnie zmienił swe postępowanie i stosunek do innych ludzi.

W miarę słuchania tej opowieści zaczynały mnie ogarniać coraz większe wyrzuty sumienia. Przecież właściwie zachowywałam się bardzo podobnie do „starej wersji" Scrooge'a.

„Muszę to zmienić" – pomyślałam i w tym momencie się obudziłam. Leżałam w swoim własnym łóżku.

Natychmiast chwyciłam za telefon. Musiałam zadzwonić do mamy i powiedzieć jej, że z wielką chęcią pojawię się na Wigilii.
W końcu Święta Bożego Narodzenia to nie byle co!

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu; pozostałe elementy polecenia uwzględnione; wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
2. Elementy twórcze: 5 pkt – funkcjonalna narracja; logiczny układ zdarzeń; urozmaicona fabuła, w tym wykorzystanie: opisu, charakterystyki bohaterów, określenie czasu i miejsca akcji, puenta, wprowadzenie dialogu, retrospekcja.
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 punkty – funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej; poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 punkty – zgodna z formą opowiadania, spójna, logiczna, funkcjonalne akapity wydzielone treściowo i graficznie.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Przykład 2.

Był pochmurny, deszczowy dzień, ja natomiast zmęczony wracałem do domu. Byłem smutny, gdyż dzisiejszy pobyt w szkole nie przyniósł mi zadowalających wieści, ponieważ mój jedyny przyjaciel Janek następnego dnia miał wyjechać ze swoją rodziną za granicę. Z tego, co pamiętam, mówił o wyjeździe do Francji, gdyż jego tata otrzymał tam dobrą pracę. Prawdopodobnie miałem się już z nim nigdy nie zobaczyć.

Gdy omijałem park obok mojego osiedla, zauważyłem małego, jasnowłosego chłopca o poważnych oczach i pogodnej minie. Nie mogłem uwierzyć, jednak był to Mały Książę.

– Witaj chłopcze, co cię tu sprowadza? – zapytałem z lekkim smutkiem, nadal nie wierząc swoim oczom.

– Dzień dobry przyjacielu, przybyłem na planetę Ziemia, gdyż zatęskniłem za tymi widokami i ludźmi. Ale wydaje mi się, że coś cię trapi.

– Bardzo ważna dla mnie osoba zamierza wyjechać jutro z kraju, na zawsze… – powiedziałem.

– Wiem co czujesz, tak samo bałem się o moją różę. Ona również jest dla mnie bardzo ważna.

– Ja naprawdę nie wiem, co zrobić, nie chcę stracić mojego przyjaciela – dodałem ze smutkiem na twarzy.

– Ze względu na to, że już muszę iść, dam ci pewną radę. Pomimo tego, że twój przyjaciel wyjeżdża, dzięki temu, co was łączy, na zawsze będziesz w jego sercu, a on w twoim. Pamiętaj, że zawsze jesteś odpowiedzialny za to, co oswoiłeś. Wiedz również o tym, że zawsze masz także mnie.

Po tych szczerych i mądrych słowach Mały Książę zniknął. Myślę, że spokojnie wrócił do swojej róży. Natomiast ja nauczyłem się, że prawdziwa przyjaźń nigdy się nie kończy mimo odległości, która dzieli dwie osoby. Teraz wiem, że zawsze jesteśmy odpowiedzialni za to, co oswoiliśmy.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu; pozostałe elementy polecenia uwzględnione; wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
2. Elementy twórcze: 3 pkt – logiczny układ zdarzeń; prosta fabuła, w tym wykorzystanie: charakterystyki bohaterów, określenie czasu i miejsca akcji, puenta, dialog.
3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 punkty – funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej; poprawność rzeczowa.
4. Kompozycja tekstu: 2 punkty – zgodna z formą opowiadania, spójna, logiczna, funkcjonalne akapity wydzielone treściowo i graficznie.
5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
6. Język: 3 pkt – zadowalający zakres środków językowych (składnia, leksyka odpowiednie do realizacji tematu).
7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

JĘZYK POLSKI
Egzamin ósmoklasisty

JĘZYK POLSKI
Egzamin ósmoklasisty

JĘZYK POLSKI
Egzamin ósmoklasisty